

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Filozofická fakulta
Ústav romanistiky

Diplomová práce

Vybraná dějová jména ve slovníku Le Petit Robert

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jan Radimský, Ph.D.

Autor práce: Bc. Alena Suchá

Studijní program: N7310 Filologie

Studijní obor: Francouzský jazyk

Ročník: třetí

2013

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala panu docentu Radimskému za jeho čas, ochotu, vyjádřené názory, připomínky, trpělivost a vedení této práce. Dále bych ráda poděkovala své rodině a především své sestře Martině Vitmanové a Ivě Daňkové za jejich kamarádkou podporu.

Prohlášení:

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....
Bc. Alena Suchá

Anotace

Cílem této práce je zmapovat a popsat dosavadní teoretické poznatky o dějových jménech a použít některé z teorií na vybraný vzorek francouzských jmen. Úvodní část této práce se zabývá otázkou zařazení dějových jmen v systému slovních druhů obecně a také jejich vlastnostmi. V druhé části krátce zmiňujeme hlavní teoretické směry, jejichž předmětem je nominalizační proces. Na toto téma navazuje přehled druhů nominalizací podle vzniku a tedy rozdělení dějových jmen na dějová, rezultativní a další. Třetí část práce je částí praktickou. Popisuje metodu výběru vzorku jmen ze slovníku Le Petit Robert a analýzy provedené pomocí slovníku Le Petit Robert a programu SketchEngine.

Klíčová slova:

dějové jméno, nominalizace, rezultativní, podstatné jméno, sloveso

Annotation

The aim of present work is to summarize and describe theories treating action nominals and to use some of these on a sample of French nouns. The introduction treats the characteristics of action nominals, as well as the question of classification of action nominals in regard of the parts of speech system. The second part mentions main theoretical studies on process of nominalization. What comes next is the summary of nominalization types based on their creation, thus division to action, resultative and other nominals. The third part of present work is the practical one. It describes the method of choosing the sample from the dictionary Le Petit Robert as well as analyses made by means of the said dictionary and the programme SketchEngine.

Key words:

action nominal, nominalization, resultative, noun, verb

Obsah

Úvod.....	1
1 Zařazení dějového jména v systému slovních druhů.....	2
1.1 Vlastnosti dějových jmen.....	6
1.1.1 Kategorie osoby a čísla.....	6
1.1.2 Slovesný rod.....	7
1.1.3 Čas.....	8
1.1.4 Způsob.....	8
1.1.5 Aspekt.....	9
1.1.6 Aspekt jako gramatická kategorie.....	10
1.1.7 Aspekt jako lexikální kategorie.....	11
1.1.8 Tranzitivita.....	12
1.1.9 Negace.....	13
1.2 Argumentová struktura – complex event nominals.....	14
1.2.1 Komplementy a modifikátory.....	14
1.2.2 Dějová a argumentová struktura jmen.....	17
1.2.3 Determinace.....	19
1.3 Simple event nominals.....	21
1.4 Polysémie dějových jmen.....	22
1.5 Cyklus sloveso>jméno.....	23
1.6 Závěry.....	29
2 Nominalizace, hlavní teorie.....	31
2.1 Typy nominalizací.....	33
2.1.1 Agentivní nominalizace („Agentive nominalization“).....	35
2.1.2 Instrumentální nominalizace („Instrumental nominalization“).....	35
2.1.3 Způsobová nominalizace („Manner nominalization“).....	36
2.1.4 Lokativní nominalizace („Locative nominalization“).....	37
2.1.5 Příčinná nominalizace („Reason nominalization“).....	37
2.1.6 Objektová nominalizace („Objective nominalization“).....	38
2.2 Rezultativa.....	41
2.3 Třídy sloves, které tvoří polysémická rezultativa.....	42
2.3.1 Result-object verbs.....	43

2.3.2	Resultative action verbs	44
2.3.3	Non-resultative action verbs	46
2.4	Dějová jména	49
2.4.1	Les événements fortuits	50
2.4.2	Les événements „créés“	52
2.4.3	Cyklické děje	53
2.5	Předvídatelnost procesu nominalizace	54
2.6	Závěry	55
2.7	Doplňující testy k určení dějovosti či nedějovosti jmen	55
3	Práce se slovníkem Le Petit Robert	60
3.1	Metoda získání vzorku	60
3.1	Vzorek jmen s frekvencí	62
3.1	Vzorek jmen s detaily	64
3.2	Test 1: Dějový či nedějový význam jména	65
3.2	Tabulka Testu 1: Dějová jména	66
3.3	Test 2: Argumentová struktura dějových jmen	68
3.3	Tabulka valence sloves a jmen	68
3.3	Test 2 Obrázek 1 – hledání jména <i>mise</i> v korpusu FrTenTen	72
3.4	Test 3: Typy nominalizací (vztah báze a různých sufixů)	74
3.4	Tabulka deverbativ vybraných ze vzorku	74
3.4	Tabulka Slovesa s různými dějovými sufixy	75
3.4	Tabulka rezultativ	80
3.4	Tabulka odvozování	81
3.5	Test 4: Kolokabilita jmen se slovesy	84
3.5	Tabulka kolokací	84
3.5.1	Kolokabilita se slovesy – Le Petit Robert	86
3.5.2	Kolokabilita se slovesy - SketchEngine	88
	Závěr	90
	Résumé	92
	Bibliografie	94
	Seznam Tabulek a obrázků Praktické části:	96

Úvod

Dějová jména a proces nominalizace jsou předmětem zájmu četných lingvistů již několik desetiletí. První teorie, které analyzují nominalizace, vznikají už v šedesátých letech (např. Lees:1960; nebo Roudný:1967), četnější díla vznikají v letech osmdesátých (např. Anscombe: 1986 či Comrie Bernard, Thompson Sandra A.:1985) a devadesátých (např. Gross Gaston, Kiefer Ferenc: 1995). Tito lingvisté zkoumají různé aspekty těchto jmen: jejich vlastnosti, podobnost se slovesy, valenci, snaží se jména vytřídit a uspořádat.

Cílem této práce je představit různé teorie a analýzy, jejichž úkolem bylo popsat dějová jména. Pokusíme se shrnout poznatky mnohých autorů o dějových jménech, porovnat je mezi sebou a aplikovat na námi vytvořený vzorek dějových jmen francouzského jazyka.

K výběru a studii vzorku jmen použijeme jednu z novějších verzí digitalizovaného slovníku: Le Petit Robert 2012 PC, version 3.5. Jako doplňující databáze nám poslouží korpusy FrWac a FrTenTen, přístupné online pomocí rozhraní SketchEngine.

V úvodní části práce představíme dějová jména, jejich vlastnosti a zařazení do slovních druhů. Konfrontujeme kategorie jmen a sloves, zaměříme se na to, které kategorie jsou dějovým jménům a slovesům společné. K tomu nám poslouží především jazyk anglický a francouzský, ale díky studiím jiných autorů tyto jevy ukážeme i na italštině a dalších jazycích.

Druhá část práce bude zaměřena na typologii nominalizací a dějových jmen vůbec. Představíme odlišné názvosloví a kritéria, na jejichž základě jsou dějová jména vymezována.

Poslední částí je část praktická, kde popíšeme metodologii výběru vzorku jmen. Soustředíme se na popis dějových a nedějových významů jmen, jejich valenci a kolokabilitu se slovesy.

1 Zařazení dějového jména v systému slovních druhů

Dějová jména, ať už deverbativní či jiná, jsou systematicky řazena pod podstatná jména. Často však projevují vlastnosti sloves, jako je například aspektualita nebo přítomnost argumentové struktury.

Studie Alessandry Laudanny a Miriam Voghery¹ se zabývá gramatickými vlastnostmi jmen a sloves a snaží se zjistit, do jaké míry tyto vlastnosti určují jejich uspořádání v lexikonu uživatelů.

Téměř všechny jazyky rozdělují slova na kategorie, jako jsou jména a slovesa. Studium neindoevropských jazyků² však prokázalo, že ne vždy jména a slovesa označují různé jazykové objekty a/nebo netvoří dvě odlišné kategorie.

Distinkci jmen a sloves lze provést na základě několika faktorů. Jsou to faktory lexikální, sémantické, syntaktické, morfologické a pragmatické, a pokud chceme docílit jednoznačné definice, neměli bychom jednotlivé faktory vynechat. Kategorie jmen je sémanticky definována tím, že označuje entity, kdežto kategorie sloves označuje procesy a děje. Ronald W. Langacker prosazuje teorii, že „*na gramatické chování podstatného jména nebo slovesa je třeba pohlížet jako na příznak (symptom), který vychází ze sémantiky, a ne jako jedinou či rozhodující bázi pro jejich definici.*“³ Pouze gramatické chování podstatného jména nebo slovesa by tedy nemělo být určující při zařazování slova do kategorie.

Ve svém příspěvku *Nouns and verbs* Langacker dokazuje, jak si jsou určitá anglická jména a slovesa z pohledu kognitivní lingvistiky blízká.

¹ Laudanna Alessandro, Voghera Miriam (2002): Nouns and verbs as grammatical classes in the lexicon. In *Rivista di Linguistica*. 14.1. s. 9-26.

² Autoři Laudanna a Voghera se odkazují k severoaustralskému jazyku Murrinh-Patha a studii Hans-Jürgena Sasse (Sasse, Hans-Jürgen (2001), „Scales between naurines and verbiness“, in HASPELMATH et al. (2001:459-509).), popisují takzvaná „vouns“ a „nerbs“, slova, jež sdílejí vlastnosti obou slovních druhů – sloves a jmen.

³ Langacker, Ronald W. (1987), Nouns and Verbs. *Language* 63, s. 55. Orig. „*I maintain that the grammatical behaviour of the noun or verb class is best regarded as SYMPTOMATIC of its semantic value, not the sole or final basis for a criterial definition.*“

Kognitivní lingvistika k popisu jazyka využívá schémata a abstraktní struktury, všechny tradiční gramatické struktury jsou pouze symbolické. Nejdůležitějším z rámců kognitivní lingvistiky je sémantika.

„Význam výpovědi hledáme v oblasti kognitivního zpracování, neleží v objektivní realitě, ani není problémem sémantické deskripce ve smyslu pravdivostních podmínek. Dokonce i výraz popisující objektivní situace se může lišit v závislosti na tom, jak je daná situace chápána/vnímána.“⁴

Domníváme se, že autor tímto chtěl vyjádřit, že do výzkumu významu výpovědi je nutné zařadit nejen kontext, ale i proces, jakým je sama výpověď vnímána. Ve své práci to ukazuje na několika příkladech, v této práci zmíníme však jen některé.

Jak tedy definovat kategorii? Langacker si klade podobnou otázku: *„Pokud je třída jmen sémanticky definována, jaká bude tedy její definice? Jediná zřejmá možnost je, že jména jsou názvy fyzických objektů (nebo lidí, míst, atd.). Mnoho jmen ale nejsou názvy fyzických objektů, ani je vzdáleně nepřipomínají. Pojmová definice zde tedy nefunguje. (...) Fyzické objekty představují prototyp jmenné kategorie, a popis založený na prototypu se nemůže bez modifikace aplikovat na centrální i periferní členy skupiny. Charakterizace všech členů musí být tedy schematická, fyzické předměty mohou tvořit speciální (a tak privilegovanou) třídu. Proto takovouto charakterizaci navrhuje.“⁵*

Autor nabízí toto schematické rozlišení:

(I) a. Jméno označuje oblast v nějaké doméně.

b. Počítatelné jméno označuje ohraničenou oblast v nějaké doméně.

⁴ Ibid. s. 56. Orig.: *„Meaning is therefore sought in the realm of cognitive processing. It does not reside in objective reality; nor is the problem of semantic description revealingly formulated in terms of truth conditions (...). Even expressions describing an objective situation may differ in meaning, depending on how the situation is CONSTRUED.“*

⁵ Ibid. Str. 57-58. Orig.: *„If the class of the noun is semantically defined, what might the definition be? The only obvious possibility is that nouns are the names of physical objects (alternatively: people, places and things). However, many nouns do not name physical objects, or anything remotely resembling them. A notional definition is therefore unworkable.(...) Physical objects represent the noun category prototype; and a description based on the prototype cannot be expected to apply without modification to both central and peripheral members. A characterization directly applicable to all class members will necessarily be highly schematic, accommodating physical objects as a special (though privileged) case. Proposing such a characterization will be the first order of business.“*

c. Nepočitatelné jméno označuje oblast, která není specificky ohraničena ve své základní doméně.

Všimněme si, že tyto deskripce vůbec neodkazují k fyzickým objektům. Takové objekty jsou ohraničené prostorem, a proto se kvalifikují jako (Ib.). Existuje však nespočet domén, kde se může projevit nějaké ohraničení⁶, ať už abstraktní nebo konkrétní.

Ohraničení implikované počitatelným jménem nemusí být vždy přesně definováno.⁷ Tento typ nepřesného ohraničení musí být odlišen od toho, který vyplývá ze schematičnosti.⁸

Langacker zdůrazňuje, že ohraničení je způsob, kterým chápeme koncipovanou entitu, a není trvale motivováno úvahami o předmětu. Pokud je těžké určit ohraničení některých počitatelných jmen, vstupuje do hry kognitivní proces: shluk hvězd netvoří vždy souhvězdí, skupina lidí na hřišti netvoří vždy tým; pozorovatel z těchto objektů „učiní“ souhvězdí a tým díky tomu, že si uvědomuje, jaké jsou mezi jednotlivými hvězdami či lidmi interakce či propojení.

„Ohraničení je však jen jedním z několika faktorů, které od sebe odlišují počitatelná a nepočitatelná jména. Dalšími faktory jsou například homogenita, rozpínavost/stažitelnost, schopnost množení (replicability).“⁹ Substance označená nepočitatelným jménem je interně homogenní, ohraničená oblast profilovaná počitatelným jménem je naproti tomu heterogenní.

Například nepočitatelné (homogenní) jméno *water-voda* bude vždy označovat vodu, ať už jí bude jen sklenice, nebo celý rybník; to znamená, že jakákoli část označená tímto jménem je validním důkazem kategorie. Naproti tomu heterogenní uspořádání

⁶ Některá počitatelná jména jsou definována ve vztahu se základní doménou. *Moment, instant, period* jsou všechno výrazy, které označují ohraničené oblasti v čase. Mezi mnoha jmény, jež profilují ohraničené oblasti v dvourozměrném prostoru, jsou *point, line, circle, triangle, rectangle*, a další, třírozměrný prostor zahrnuje např. *sphere, cube, cylinder, cone, pyramid*, atd. (Langacker, 1987:58)

⁷ Např. *leden* je přesněji ohraničen, nežli *roční období*.

⁸ Např. kontrast mezi *středem (místnosti)* a *místem (v místnosti)* – obě výpovědi jsou nepřesně ohraničené a mají stejný referent (*místnost*), nicméně jsou omezené. I přes všechnu flexibilitu je *střed* velmi specifický (týká se jen určité oblasti), kdežto *místo* je schematické (je možné jakékoli umístění).

⁹ Ibid. Str.64. Orig.: „*Bounding, however, is only one of several factors that distinguish count and mass nouns: others include HOMOGENITY, EXPANSIBILITY/CONTRACTIBILITY, and REPLICABILITY.*“

počitatelného jména, jako je např. *bicycle* zamezuje dělení. *Bicycle-kolo* má několik různých částí, které jsou specificky uspořádány, a jeho identifikace závisí na správnosti tohoto specifického uspořádání. Pedál nebo sedačka jsou pouze částmi kola, a proto nejsou validním důkazem kategorie – nemůžeme pedál ani sedačku označit slovem kolo. U již zmíněné vody je tomu jinak – jakékoli množství – kapka, kaluž, rybník, sklenice vody, budou vždy označovat tu samou substanci – vodu.

Ohraničenost počitatelných jmen vidí autor v prostorovém uspořádání, zatímco ohraničenost dějových jmen spočívá v omezení v čase (Langacker R., 1987: 91). Autor tvrdí, že vlastnosti počitatelných jmen lze pozorovat i u perfektivních sloves a vlastnosti nepočitatelných jmen u sloves imperfektivních¹⁰; konkrétně mluví o již zmíněné homogenitě, rozmnožitelnosti či ohraničení.

Imperfektivní slovesa jsou homogenní v tom smyslu, že jakákoli složka děje v imperfektivu je identická. Imperfektivní proces je možné rozmnožovat donekonečna (jakákoli část děje je shodná s označením děje samotného), tuto vlastnost sloves Langacker označuje slovem rozmnožitelnost („*replicability*“). Perfektivní proces je specificky ohraničen v čase v rámci rozsahu predikace. Pluralizace (opakování děje) je u perfektivních procesů možná, stejně jako u počitatelných jmen.

„Rozdíl mezi počitatelnými a hromadnými jmény, např. mezi jménem jump a jumping, je obdobný jako mezi jmény lake a water: Tak jako je (jezero) lake ohraničené množství (vody) water, tak (výskok) jump může být považován za ohraničenou instanci abstraktní „substance“ (skákání) jumping.“¹¹

Langackerova studie ukázala, jak si jsou jména a slovesa blízká a že obecná definice kategorie jmen není ideální. V tradičním pojetí lingvistiky jsou tedy dějová jména jen subkategorií podstatných jmen. V následující kapitole se zamyslíme nad vlastnostmi dějových jmen a prokážeme, jaký význam tato subkategorie má v procesu nominalizace.

¹⁰ Autor používá označení „perfektivní“ pro ta slovesa, která jsou jinde (např. Vendler, Zeno. 1967. *Linguistics in philosophy*. Ithaca, NY: Cornell University Press) označena jako „achievements“, accomplishments či activities; „imperfektivní“ slovesa jsou podle Langackera taková, která Vendler (1967) označuje jako stavová.

¹¹ Langacker, Ronald W. (1987), *Nouns and Verbs*. *Language* 63, s.91. Orig.: „ (...)the difference between the corresponding count and mass nouns, e.g. between jump and jumping, is analogous to that between lake and water; just as a lake is a circumscribed body of water, so can a jump be regarded as a bounded instance of the abstract „substance“ jumping.“

1.1 Vlastnosti dějových jmen

V této podkapitole se zaměříme na typické verbální kategorie, jako jsou osoba, číslo, čas, aspekt, rod, tranzitivita a negace, které se do jisté míry projevují i u dějových jmen. K přehledu verbálních kategorií a jejich projevech u dějových jmen nám poslouží článek *Lexical nominalization* autorů Bernarda Comrie a Sandry A. Thompson¹².

„Pokud hovoříme o projevech slovesných kategorií na *action nominals*, myslíme samozřejmě jejich zachování jakožto morfologické kategorie (je vyjádřena morfémem).“¹³ Ztráta některých nebo všech verbálních kategorií je typická také pro neurčité slovesné formy, které jsou obvykle považovány za součást verbálního paradigmatu (příčestí či gerundia). Slovesa v určitém tvaru vyjadřují nejvíce z těchto kategorií, neurčité formy méně a *action nominals* ještě méně.

Vyžaduje-li sdělovací potřeba chybějící slovesné kategorie dějových jmen, je možné některé z nich suplovat jinými výrazovými prostředky, které Grimshaw (1990)¹⁴ označuje termínem *komplementy* (*complements*) nebo *modifikátory* (*modifiers*), (v češtině např. *běžím* – 1. os. sg. → *můj běh*).

Jelínek (1967)¹⁵ ve svém příspěvku o dějových jménech zkoumá, jak se vyjadřují „vztahy, jejichž nositelem jsou při slovesném pojmenování děje slovesné kategorie, změní-li se slovesné vyjádření ve vyjádření substantivní.“¹⁶

1.1.1 Kategorie osoby a čísla

Kategorie osoby a čísla vyjádřené ve slovesném tvaru se při nominalizaci vytratí. Větu *letadla hučí*¹⁷ pojmemu substančně a vyslovíme jako syntagma *hukot letadel*. Abychom vyjádřili původce děje dějového substantiva, můžeme syntagma doplnit slovesným adjektivem; ze spojení slov *hukot letadel* tak vznikne významově přesnější: *hukot působený letadly*.

¹² Comrie Bernard, Thompson Sandra A. (1985), *Lexical nominalization*. In: Shopen T., *Language typology and syntactic description*. Cambridge University Press, 1985, s. 349-398.

¹³ Comrie Bernard, Thompson Sandra A. (1985), *Op. cit.* s. 360. Orig.: „When we speak of a verbal category being retained in an action nominal, we mean of course its retention as a morphological category (that is, actually expressed by a bound morpheme) in the action nominal.“

¹⁴ Grimshaw Jane (1990), *Argument structure*. Cambridge (Mass.) - London, The MIT Press.

¹⁵ Jelínek Milan (1967), *Jména dějová*. In: Dokulil Miloš, Kuchař Jaroslav, Daneš František, *Tvoření slov v češtině 2, Odvozování podstatných jmen*. Praha, Academia, s. 562-653.

¹⁶ Ibid. Str. 562.

¹⁷ Veškeré příklady z kapitoly 1.1.1 Kategorie osoby a čísla pochází z článku M Jelínka: *Jména dějová*. Jelínek (1967).

V češtině vidíme dále také syntaktické prostředky, jako je instrumentál (*vydávání knih státním nakladatelstvím*) nebo genitiv s předložkou (*schválení práce ode všech recenzentů*) či jiný slovní obrat, který může doplnit nejasné slovní spojení (*připomínka z řad učitelů*).

1.1.2 Slovesný rod

Jelínek (1967:563) na otázku, zda si dějová substantiva udrží kategorii slovesného rodu, odpovídá záporně. Dějová jména totiž lze chápat v různém kontextu jak aktivně, tak pasivně. „*Není tedy nositelem odlišného rodového pojetí samotné dějové substantivum, nýbrž celý kontext.*“¹⁸ Některá dějová substantiva připouštějí pouze činný rod, ve shodě se svým základovým slovesem (např. *běh - běžet, smích – smát se*). Jak Jelínek (1967:56) dodává: „*V těchto případech však aktivní pojetí vyplývá ze samé povahy děje, nikoli z dané slovotvorné katgorie.*“¹⁹

Ve francouzštině bychom jistě našli podobné příklady, zalistujme slovníkem Le Petit Robert a náhodně vyberme dvě jména:

(1) *formation des jeunes*²⁰

(2) *recherche pétrolière*

V případě (1) můžeme najít dva významy; první: *les jeunes forment, mladíci školí (či tvoří)*, kde *jeunes* jsou agensem, a druhý: *les jeunes sont formés, mladíci jsou školeni*, a konatel děje ustupuje do pozadí. V případě (2) jde o ukázkou nejednoznačnosti rodu, neboť výraz (2) může být interpretován jako *ils cherchent du pétrole (hledají naftu)*, nebo *du pétrole est recherché (nafta je zkoumána)*.

V mnoha jazycích neexistuje přímé morfologické rozlišení činného a trpného rodu slovesných jmen, jak Comrie a Thompson (1985: 363-365) demonstrovali na anglickém jazyce:

(3) *The enemy destroyed the city (Nepřítel zničil město)*

(4) *the enemy's destruction of the city (nepřítelovo zničení města)*

¹⁸ Jelínek Milan (1967), Op. Cit. Str. 564.

¹⁹ Ibid. Str. 564.

²⁰ příklady (1) a (2) z této kapitoly jsme vybrali ze slovníku Le Petit Robert.

(5) *The city was destroyed by the enemy* (Město bylo zničeno nepřítelem.)

(6) *the city's destruction by the enemy* (zničení města nepřítelem)

Formu *destruction* můžeme použít namísto slovesné formy, ať už v činném nebo trpném rodě. Podíváme-li se však na valenční doplnění dějového jména, vidíme, že se vztahuje k valenci činných/trpných sloves. Můžeme tedy říct, že rod anglického dějového jména se rozlišuje, jen ne morfologicky, ale syntakticky.

1.1.3 Čas

Časové zařazení děje u dějových substantiv není možné, protože samo substanční pojetí děje „*mimo jiné předpokládá i abstrakci od času, v němž děj probíhá.*“²¹ Stejně jako u osoby, čísla a rodu, je možné čas vyjádřit jinými výrazovými prostředky v kontextu, například vedlejší větou podmínkovou, jejíž tvar určitého slovesa zařadí děj do časové přímky, ale zjevný projev této kategorie u dějových jmen chybí. Další možností, jak vyjádřit čas děje v češtině, je použití předložkového pádu *při čem, po čem, před čím*, podobné předložky je možné použít pro časové ukotvení děje ve francouzštině: např. *durant / après / avant la démonstration*.

1.1.4 Způsob

Comrie a Thompson hned v úvodu o kategoriích vyřadili kategorii způsobu: „*Neznáme jazyk, jehož dějová jména by zachovala slovesný způsob (vskutku, způsob u nefinitivních forem sloves se zdá velmi vzácný) domníváme se tedy, co se způsobu týká, že dějová jména tuto kategorii od sloves nepřebírají.*“²²

Absenci způsobu u dějových jmen v češtině potvrzuje i Jelínek (1967): „*Při substančním zpracování děje se také abstrahuje od způsobu děje*“²³, lze jej však opět vyjádřit lexikálním prostředkem nebo použitím předložkového pádu. Rozkaz *Nechod tam* můžeme tedy vystihnout substantivy *chůze zakázána* a například podmínku *Kdyby soustavně pracoval, dosáhl by lepších výsledků* vyjádříme slovním spojením *při soustavné práci by dosáhl lepších výsledků*.

²¹ Jelínek Milan (1967), *Op. cit.* s. 564.

²² Comrie Bernard, Thompson Sandra A. (1985), *Op. cit.* s. 360. Orig.: „*(...) we are not aware of languages where mood is retained in action nominals (indeed, mood in any non-finite verbal form seems relatively rare), we are led to assume that as far as mood is concerned action nominals simply do not retain this verbal category.*”

²³ Jelínek Milan (1967), *Op. cit.* s. 564.

1.1.5 Aspekt

Nejproblematictější slovesná kategorie, která je u substantiv zkoumána, je vid. Pro češtinu platí: „*Vidové rozdíly sice tkví v samém pojmovém obsahu slovesa, ale jsou zároveň nositeli i některých slovesných významů gramatických (především významu časového)*“,²⁴ některá dějová substantiva mohou vyjadřovat zřetelné náznaky vidu. V českém jazyce mluvíme o verbálních substantivech a substantivizovaných participiích jako je *-ná* a *-tá*. Např. *kývnutí* od slovesa *kývnout* uchovalo vid dokonavý, porovnejme ho se substantivem *kývání* od slovesa *kývat*, jež má vid nedokonavý. Podobně tak substantivum *rozmyšlená* ve svém významu zachovává vid dokonavý a *rozmyšlená* vid nedokonavý. Příčinou této shody vidu slovesa a substantiva je maximální formální shoda mezi oběma slovními druhy.

Ostatní dějová substantiva v češtině nebývají obvykle vidově jednoznačná. Vidíme tu jisté tendence k dokonavému či nedokonavému vidu, které vychází z nejbližšího motivujícího slovesa. Např. *tok* spojujeme se slovesem *téci*, *pláč* se slovesem *plakat* apod. Pokud je dějové substantivum motivováno jen slovesem nedokonavým, mimo kontext jej chápeme jako vyjádření děje nedokonavého. Doplníme-li jej kontextem, vid se může změnit. „Dokonavé chápání“ mnohých dějových substantiv je často spojeno také s jejich rezultativním významem, který mohou nabývat vedle významu dějového.

Martina Forróová²⁵ ve svém příspěvku porovnává verbální aspekt slovenštiny a francouzštiny. Protože čeština a slovenština si jsou velmi blízké, použili jsme její poznatky a shrnuli je:

Aspektuální systém českého jazyka (respektive slovenského) je v porovnání s francouzštinou jednodušší v tom smyslu, že aspekt v českém (respektive slovenském) jazyce je součástí slovesného významu, lze jej určit již z infinitivu, zatímco u francouzských sloves určujeme aspekt pomocí slovesného času a kontextu. Na aspekt se tedy dá pohlížet ze dvou hledisek: aspekt jako gramatická kategorie a lexikální aspekt, který se týká vlastností dějů vyjádřených slovesy.

²⁴ Ibid. Str. 564.

²⁵ Forróová, Martina. L'aspect verbal dans une approche comparative du français et du slovaque. In *Etudes françaises en Slovaquie, Colloque international d'études françaises, Volume VII – 2002*. Bratislava : Institut français de Bratislava, 2003, s. 17-28.

1.1.6 Aspekt jako gramatická kategorie

Aspekt jako gramatická kategorie vystihuje reprezentaci procesu vyjádřeného slovesem, tj. reprezentaci průběhu či dokonání děje. Opozice mezi jednoduchými a složenými formami času ve francouzštině je také opozicí gramatické kategorie aspektu. „Věty „*je dis que Pierre mangeait*“ a „*Pierre avait mangé*“ jsou v minulých časech, ale první čas popisuje probíhající děj, ten druhý popisuje již uskutečněný, završený děj.“²⁶

Kromě opozice jednoduchých a složených forem musíme zmínit roli aktualizátorů, které také mohou vyjadřovat aspekt. Forróová (2003: 18) zmiňuje tyto aktualizátory:

- aspektuální adverbia (*déjà, toujours, jamais, etc.*)
- opisné konstrukce typu *en train de, commencer à, se mettre à, avoir fini de...etc.*
- souvětí s vedlejšími větami (*je dis que..., je pense que..., etc*)
- vztahy mezi výpověďmi na textové úrovni (kontext)

„Každé sloveso vyjadřuje akci charakteristickou svým průběhem: zde mluvíme o lexikálním (vlastním) aspektu slovesa. (...) Ve francouzštině mohou všechna slovesa vyjadřovat gramatický aspekt dokonavý či nedokonavý (*accompli/inaccompli*) nehlédě na jejich vnitřní aspekt, což dokazuje, že oba aspekty (lexikální a gramatický) existují nezávisle na sobě.“²⁷

Jak jsme zmínili, při nominalizaci dochází ke ztrátě gramatických kategorií slovesa. Dějová jména však tíhnou k tomu ponechat si aspekt, zde mluvíme o aspektu lexikálním.

²⁶ Forróová, Martina (2002). *Op. Cit.* str. 18. Orig.: „ (...) „*je dis que Pierre mangeait*“ et „*Pierre avait mangé*“ sont des passés, mais le premier envisage l'action dans son déroulement et le second comme une action achevée.“

²⁷ Ibid. Str. 19. Orig.: „(...) chaque verbe exprime une action caractéristique par son déroulement: nous parlons dans ce cas d'aspect lexical ou „intrinsic““. (...) En français, tous les verbes acceptent l'expression grammaticale de l'aspect accompli ou inaccompli, et cela quelles que soient leurs caractéristiques aspectuelles internes. Cela prouve bien que les deux conceptions (lexicales et grammaticales) de l'aspect sont indépendantes.“

1.1.7 Aspekt jako lexikální kategorie

Aspektuální vlastnosti lexému se liší jazyk od jazyka²⁸. Ale všechna slovesa rozhodují o souhrnu aspektuálních vlastností jednoho procesu. Tyto procesy/děje mohou být:

- durativní (*manger-jíst*) či momentální (*exploser-vybuchnout*)
- telické (*sécher-uschnout*) či atelické (*rire-smát se*)
- statické (*exister-existovat*) či dynamické (*marcher-chodit*)
- sekvenční (*respirer-dýchat*) či průběžné (*dormir-spát*)

Krátce vysvětlíme lexikální vlastnosti, jako je telicita či durativita, neboť jsou velmi často zaměňovány s výrazy gramatického aspektu.

Opozice durativní/momentální

Sloveso může vyjadřovat durativní aspekt, když přijme aktualizátor jako např. „*lentement*“. Slovesa, která obvykle vyjadřují momentní aspekt tak mohou nabývat durativního aspektu v určitých kontextech.

Sloveso vyjadřující momentální akci méně často přijímá imperfektivizaci; mezi lexikálním a gramatickým aspektem tedy existuje interference. Ve francouzštině těžko řekneme „*le ballon explosait quand il arriva*“, ale bez problému utvoříme větu „*le ballon avait explosé quand il arriva*“.

„Některá slovesa vyjadřující momentální akci v perfektivu, dovolují imperfektiv, pouze pokud získají iterativní aspekt, díky kterému vyjadřují „trvání“.“²⁹ (Převzali jsme příklady slovenského jazyka z článku Forróové (2003:23)):

(8) *udriet'* (*perf*) → *frapper une seule fois*

udierat' (*imperf*) → *frapper de manière répétitive*

²⁸ Forróová popisuje děj „pomalé umírání“, který by se dal slovesně vyjádřit „il meurt lentement“, v angličtině „he dies slowly“, v češtině „umírá pomalu“. Existují však jazyky (autorka zmiňuje mandarínštinu), které nepřijímají aspektuální modifikace. Sloveso „umřít/umírat“ přijímá v mandarínštině pouze ponkтуální čtení.

²⁹ Ibid. Str. 19-20. Orig.: „Certains verbes qui expriment une action ponctuelle lorsqu'ils sont au perfectif, n'acceptent l'imperfectif qu'à travers une interprétation itérative qui leur confère une „durée“.“

Nesmíme tudíž zaměňovat lexikální opozici durativní/momentální s gramatickou opozicí imperfektivní/perfektivní.

Opozice telický/atelický

Telické sloveso vyjadřuje proces, u kterého lze očekávat přirozené zakončení či změnu stavu. Takovými slovesy jsou například *fondre (roztát)* a *guérir (uzdravit se)*. Naproti tomu atelické sloveso vyjadřuje aktivitu, která není limitována výsledným stavem. K těmto patří například slovesa *marcher (chodit)* a *nager (plavat)*.

Slovesa mohou být telická i atelická, podle významu, který jim dodají valenční doplnění. Např. „*J'aime lire*“ je atelické, kdežto „*je lis le dernier livre d'Amélie Nothomb*“ je telické.

Lexikální výrazy telicita a atelicita se nesmí zaměňovat s gramatickými výrazy perfektiv a imperfektiv.

U francouzských dějových jmen lze do jisté míry pozorovat tendence k vyjádření aspektu, tímto tématem se budeme zabývat dále např. v kapitole 1.5 cyklus sloveso>jméno.

1.1.8 Tranzitivita

Rozlišování mezi tranzitivností či intranzitivností u dějových jmen neprobíhá (Comrie & Thompson (1985: 366)). V angličtině se často nerozlišuje ani mezi slovesy – např. *open* (tranzitivní) a *open* (intranzitivní); nedochází tedy ke „ztrátě“ distinkce při vytvoření dějového jména:

(9) *the opening of the door* (cf. *someone opened the door*)

otevření dveří (cf. *někdo otevřel dveře*)

(10) *the opening of the door* (cf. *the door opened*)

otevření dveří (cf. *dveře se otevřely*)

V ruštině například musí být rozlišována slovesa, ale ne dějová jména.

(11) *Kto-to otkryl dver'* (*někdo otevřel dveře*)

(12) *Dver' otkryla-s'* (*dveře se otevřely*)

Intranzitivní sloveso má „reflexivní“ sufix *-s’/-sja*, který se u dějových jmen v ruštině nikdy neobjevuje:

(13) *otkrytie dveri (otevření dveří)*

(14) **otkrytie-s’/*otkrytie-sja dveri (otevření (*se) dveří)*

1.1.9 Negace

Poslední verbální kategorii, kterou Comrie a Thompson (1985:366) u anglických dějových jmen zkoumali, je negace. Existuje několik způsobů tvorby negace, např. zápornka *not* u vět či *non* u podstatných jmen. Angličtina používá oba; věty jsou negovány pomocí *not*, jména pomocí *non-*:

(15) a. *Harry is not my brother (Harry není můj bratr.)*

b. *The non-arrival of the train surprised us. (Nepříjezd vlaku nás překvapil.)*

U anglického dějového jména je použití zápornky *not* nepřipustné, zatímco zápornku *non* lze použít:

(16) *Gloria’s {^{*not}/_{non}} participation in the meeting surprised me. (Gloriina neúčast na mítinku mě překvapila.)*

Alessandro Zucchi (1993)³⁰ poukázal na chování negovaných dějových jmen; nejsou přijatelné v každém kontextu:

(17) a. **the non-arrival of the train lasted an hour (*nepříjezd vlaku trval hodinu)*

b. **the non-arrival of the train was sudden (*nepříjezd vlaku byl náhlý)*

Ve francouzštině můžeme pozorovat též negování dějových jmen pomocí zápornky *non-*, ve slovníku Le Petit Robert jsme našli tyto příklady: *non-activité*, *non-exécution*, *non-respect*, *non-violence* apod. Zápornku *non-* však nepřijímají systematicky všechna dějová jména: *tremblement/*non-tremblement*, *emploi/non-emploi*³¹, atd.

³⁰ Zucchi, Alessandro (1993), *The language of propositions and events: issues in the syntax and the semantics of nominalization*. Dordrecht, Kluwer Academic Publishers.

³¹ Zmíněné příklady jsme vyhledali ve slovníku Le Petit Robert.

1.2 Argumentová struktura – complex event nominals

Argumentová struktura (dále také a-struktura) reprezentuje uspořádání argumentů (aktantů) slovesa s ohledem na různou míru důležitosti. Znázorníme hierarchii mezi vnitřními argumenty:

(Agent (Experiencer (Goal/Source/Location (Theme))))³²

Tak například pro sloveso *murder-zavraždit* je a-struktura následující:

(18) *murder* (x (y))

Agent Theme → x *murders* y

Tak jako slovesa, mohou mít i dějová jména a-strukturu. Jane Grimshaw (1990) analyzovala anglická dějová jména (*event nominals*) a rozdělila je na dvě skupiny. Ve své práci popisuje tzv. *complex event nominals*, které mají nejen dějovou strukturu, ale také argumentovou strukturu, a tudíž vyžadují argumenty (aktanty) stejně jako některá slovesa. Naproti tomu *simple event nominals* a rezultativa a-strukturu nemají.

1.2.1 Komplementy a modifikátory

Autorka zavádí termíny komplementy a modifikátory, které hrají roli při přisuzování dějovosti a potřebě argumentů. *Komplementy (complements)* lze najít u *simple event nominals*, odpovídají argumentům lexikosémantické struktury, a tak jsou řízeny požadavky těchto argumentů. „*Modifikátory nevycházejí z argumentů lexikosémantické struktury, odpovídají jim jen nepřímo, pouze když jsou externí argumenty jmen, které modifikují, vázány na pozice lexikosémantické struktury.*“³³ Jinými slovy komplementy rozumíme aktanty slovesa, zatímco modifikátory rozumíme cirkumstanty.

V jistém ohledu sdílejí jména i slovesa tu vlastnost, že na sebe váží argumenty, což vidíme na slavném Chomského příkladě:

³² Grimshaw Jane (1990), *Argument structure*. Cambridge (Mass.) - London, The MIT Press. Str. 8.

³³ Ibid. s. 46. Orig.: „*Modifiers on the other hand, do not correspond to lcs arguments, except indirectly, when the external arguments of the nouns they are modifying are bound to lcs positions.*“

(19)³⁴ a. *The enemy destroyed the city.* (*Nepřítel zničil město.*)

b. *The enemy's destruction of the city.* (*Nepřítelovo zničení města.*)

Různost komplementů, které se mohou vyskytnout u jmen, je podobná té u sloves s výjimkou toho, že jména nepřijímají celá nominální syntagmata jako komplement. Anglické příklady čerpáme z monografie Grimshaw (1990:46-47), na překladech dokazujeme, že různé komplementy fungují i ve francouzštině:

(20) a. větný komplement

The physicists claimed that the earth is round. (*Fyzikové tvrdili, že země je kulatá.*)

The physicists' claim that the earth is round. (*Tvrzení fyziků, že země je kulatá.*)

Les physiciens ont déclaré que la terre est ronde.

La déclaration des physiciens que la terre est ronde.

b. infinitivní komplement

They attempted to leave. (*Pokusili se odejít.*)

Their attempt to leave. (*Jejich pokus odejít.*)

Ils ont essayé de partir.

Leur essai de partir.

c. lokativní komplement s předložkou

The train arrived at the station. (*Vlak přijel do stanice.*)

The train's arrival at the station. (*Příjezd vlaku do stanice.*)

Le train est arrivé en gare.

L'arrivée du train en gare.

³⁴ Ibid. Str. 46.

Tyto příklady, zdá se, potvrzují, že jména a slovesa mají stejnou argumentovou strukturu. Avšak jistá slovesa vyžadují předmět tam, kde jejich nominalizace na sebe vážou předmět pouze volitelně, jak ukazují následující příklady. Opět jsme doplnili překlady, abychom vyzkoušeli, zda teorie platí i pro francouzský jazyk:

(21) a. **The doctor examined.* **Le docteur a examiné.* (**Doktor vyšetřil.*)

The doctor's examination (of the patient) was successful.

*L'examen *(du patient) par docteur était un succès.*

(Doktorovo vyšetření (pacienta) bylo úspěšné.)

b. **They attempted.* *Ils ont essayé.* (*Pokusili se.*)

Their attempt (to reach the top) was successful.

Leur essai (d'atteindre le sommet) était un succès.

(Jejich pokus (dosáhnout na vrchol) byl úspěšný.)

Na příkladu (21b) a (21d) vidíme, že jména *examination* a *attempt* (a jejich francouzské překlady *examen* a *essai*) fungují nezávisle na přítomnosti či nepřítomnosti jejich komplementů, zatímco jejich základová slovesa nikoli. Grimshaw tedy usuzuje: „Z tohoto poznatku bychom mohli usoudit, že jména na sebe vážou argumenty jen volitelně, a tak se podstatně liší svými valenčními vlastnostmi od sloves.“³⁵

Flexibilita jmen, kterou vidíme v případech (21) je dána jejich nejednotným chováním v nominálním systému. Grimshaw tvrdí, že některá jména se chovají jako slovesa a potřebují argumenty, jiná argumenty nepotřebují. V praktické části vyzkoušíme, která francouzská jména argumenty vyžadují.

Modifikátory chápeme adverbia a jiná slovní spojení, která kvalifikují či jinak modifikují vyjádřený děj. Slovesa jsou kvalifikována adverbii, zatímco jména adjektivy (Comrie a Thompson, 1985:389). Odlišnost *action nominals* je vidět nejlépe na adverbiiích způsobu: zatímco slovesa se pojí s adverbii způsobu, *action nominals* vyžadují odpovídající adjektiva:

³⁵ Ibid. s. 47. Orig.: „By such reasoning we would reach the conclusion that nouns take arguments only optionally and so differ quite fundamentally in their theta-marking properties from verbs.“

(22) *The enemy rapidly destroyed the city. (Nepřítel rychle zničil město.)*

L'ennemi a détruit la ville rapidement.

(23) *the enemy's rapid destruction of the city (nepřítelovo rychlé zničení města)*

*la destruction rapide de la ville par l'ennemi*³⁶

Někdy mohou být použita adverbia namísto adjektiv, v angličtině jsou tyto konstrukce často tolerovány, i když méně preferovány:

(24) *?the enemy's destruction of the city rapidly (*nepřítelovo zničení města (proběhlo) rychle)*

**la destruction de la ville rapidement par l'ennemi*

Jiné jazyky jsou mnohem méně tolerantní, jak vidíme, ve francouzštině je nepřipustné použít adverbium v případě (24). Ve francouzštině (v malém množství) však existují i taková adjektiva, která fungují jako adverbia (např. *vite, bien*).

*„U jiných druhů adverbii, tam, kde je morfologický vztah k odpovídajícím adjektivům méně konzistentní, jazyky připouštějí adverbia kvalifikující action nominals“*³⁷:

(26) *his departure tomorrow (*jeho odjezd zítra)*

son départ du demain

Viděli jsme, že různé jazyky reagují na nutnost komplementů různě. Podívejme se nyní na anglická dějová jména a rezultativa a jejich chování, pokud jsou nebo nejsou doprovázena komplementy či modifikátory.

1.2.2 Dějová a argumentová struktura jmen

Substantiva – deverbativa – mohou být dějová a rezultativní. Dějová označují děj, proces, zatímco rezultativní označují výsledek onoho děje³⁸. Grimshaw nabízí další distinkci mezi jmény, která mají přidruženou dějovou strukturu (a která autorka nazývá *complex event nominals*) a těmi, která tuto strukturu nemají (*simple event nominals*).

³⁶ Překlad jsme upravili, neboť ve francouzštině neexistuje nominální genitiv v pozici před jménem.

³⁷ Comrie Bernard, Thompson Sandra A. (1985), Lexical nominalization. In: Shopen T., *Language typology and syntactic description*. Cambridge University Press, 1985, s. 349-398. s. 390.

³⁸ Pojem rezultativa vysvětlíme blíže v kapitole 2.2 Rezultativa.

Autorka se dále snaží prokázat hypotézu, že pokud má a-struktura daného jména stejnou výstavbu jako a-struktura slovesa, bude jméno, stejně jako dané sloveso, vyžadovat komplementy (argumenty).

Některé modifikátory (jako např. adjektiva *frequent*, *constant*) mohou u dějového jména vynutit dějový význam, mohou také způsobit, že taková jména, ač jej obvykle nevyžadují, doplněk potřebují:

(27) a. *The expression is desirable.* (Vyjadřování je žádoucí.)

L'expression est désirable.

b. **The frequent expression is desirable.* (Časté vyjadřování je žádoucí.)

**L'expression fréquent est désirable.*

c. *The frequent expression of one's feeling is desirable.* (Časté vyjadřování pocitů je žádoucí.)

L'expression fréquent des sentiments est désirable.

d. *We express *(our feelings).* (Vyjadřujeme *(své pocity).)

*Nous exprimons *(nos sentiments).*

Dalším elementem, který se objevuje u substantiv a který vyžaduje přítomnost jejich argumentů (čímž pomůže odhalit jejich dějový význam), je tzv. *by phrase*.

(28) a. *The expression *(of aggressive feelings) by patients*

(Vyjádření *(nepřátelských pocitů) pacienty)

*L'expression *(des sentiments aigres) par les patients*

b. *The examination *(of the papers) by the instructor*

(Zkoumání *(dokumentů) instruktorem)

*L'examen *(des documents) par l'instructeur*

c. *The destruction *(of the city) by the enemy*

(Zničení *(města) nepřítelem)

*La destruction *(de la ville) par l'ennemi*

Vidíme tedy, že některá substantiva vyžadují komplementy (argumenty) stejně, jako slovesa. Pollet Samvelian (1995) se zabývala francouzskými nominalizacemi a dokázala, že „*nominální syntagma je negramatické, pokud komplement uvedený par, je jediným komplementem v nominálním syntagmatu. Jinými slovy předložkové syntagma uvedené par vyžaduje přítomnost dalšího komplementu.*“³⁹

Grimshaw poznatky shrnuje: „*Pokud (substantivum) nemá a-strukturu, chová se jako konkrétní jméno a může vyžadovat pouze modifikátory, ale pokud má a-strukturu, chová se skutečně jako sloveso a vyžaduje komplementy – argumenty.*“⁴⁰

1.2.3 Determinace

Rozdíly mezi *complex event nominals* a jinými jmény tkví také v rozdílném použití determinantů. Grimshaw (1990:54) tvrdí, že neurčitý člen, číslovka *one* nebo demonstrativní člen *that* se může vyskytnout pouze u rezultatív. Jedině člen *the* se vyskytuje u obou typů jmen.

- (29) a. *They studied the/an/one/that assignment. (Studovali úlohu/zadání.)*
b. *They observed the /*an/*one/*that assignment of the problem. (Studovali *nějaké/*jedno/ to zadání.)*
c. *The assignment of that problem too early in the course always causes problems. (Zadání této úlohy příliš brzy v kurzu vždy působí potíže.)*

Pokud má *assignment* v (29b, c) argumentovou strukturu, přijímá pouze určitý člen.

Anglická *complex event nominals* netvoří plurál, zatímco *resultativa* ano. *Complex event nominals* nemusejí člen použít vůbec, jak je vidět v příkladu (30):

- (30) a. *The assignments were long (Zadávání byla dlouhá.)*

³⁹ Samvelian Pollet (1995), *Les nominalisations en français: arguments sémantiques et actants syntaxiques*. Thèse de doctorat, Paris, Université Paris VII. s. 50. Orig.: „*Le groupe nominal est agrammatical si le complément introduit par par est le seul complément présent dans le groupe nominal. Autrement dit, la présence du groupe prépositionnel en par exige la présence d'un autre complément.*“

⁴⁰ Grimshaw Jane (1990), *Op. Cit.* Str.53. Orig.: „*When it has no a-structure, it behaves like a concrete noun in taking only modifiers, but when it has an a-structure, it behaves like a verb in taking, and indeed requiring, arguments.*“

b. **The assignments of the problem took a long time.* (Zadávání (pl) této úlohy trvala velmi dlouho.)

c. *Assignment of difficult problems always causes problems.* (Zadání těžkých úloh vždy působí potíže.)

Complex event nominal se zde chová jako nepočitatelné jméno, proto nedovoluje žádný determinant.

Dalším rozdílem je, že dějová jména se neobjevují ve verbonominální predikaci se slovesem *to be*:

(31) a. *That was the/an assignment.* (To bylo to zadání.)

b. **That was the/an assignment of the problem.* (To bylo zadání úlohy.)

Tyto predikace často vyžadují použití neurčitého členu, který se nikdy u *complex event nominals* nevyskytuje, tím se vysvětluje, proč věta (31b) není správně.

Zmíněná kritéria *complex event nominals* mohou být porušena, pokud dojde k posunutí významu; dějové jméno se začne chovat rezultativně. Věta (31b) by tedy mohla být správně, pokud by měla význam *that instance/case of assignment of the problem (toto konkrétní zadání úlohy)*.

Všechny vlastnosti *complex event nominals* pozorujeme i u gerundivních *ing-forem*. Krom několika málo výjimek (jako např. *hand-writing*) se gerundiva chovají jako *complex event nominals*. Umožňují použití jen určitého členu, netvoří plurál a nevyskytují se v predikaci se slovesem *be*:

(32) a. *The shooting of rabbits is illegal.* (Střílení králíků je nelegální.)

b. **A/one/that shooting of rabbits is illegal.* (Střílení králíků je nelegání.)

c. **The shootings of rabbits are illegal.* (*Střílení (pl) králíků je nelegální.)

d. **That was the shooting of rabbits.* (*To bylo střílení králíků.)

Doposud jsme se v této podkapitole o determinaci zabývali pouze anglickými dějovými jmény. Pokud shrneme dosavadní poznatky, Grimshaw (1990) dokazuje, že demonstrativa jako *one*, nebo *that* se vyskytují pouze s rezultativy. Jak se ale chovají francouzská dějová jména s determinanty *un/une* nebo *le/la/ce/cet/cette*?

Vyberme ze slovníku jména s dějovým významem a dosadíme je do kontextu se zmíněnými determinanty:

(33) *tremblement de terre*

a. *Mais cette ville a été détruite par des inondations et un tremblement de terre en 1542. (Ale toto město bylo zničeno záplavami a zemětřesením v roce 1542.)*

b. *Ce village de pêcheurs a été complètement détruit par le tsunami et le tremblement de terre du 26 décembre. (Tato rybářská vesnice byla zcela zničena vlnou tsunami a zemětřesením 26. prosince.)⁴¹*

c. *...ce tremblement de terre a été le plus puissant depuis 40 ans. (...toto zemětřesení bylo nejsilnější za posledních 40 let.)⁴²*

(34) *activité*

a. *Il doit pratiquer une activité sportive de façon régulière et soutenue. (On se musí věnovat (nějaké) sportovní aktivitě pravidelně a dlouhodobě.)*

b. *Une vidéo montre l'activité d'un cerveau à l'échelle cellulaire. (Video ukazuje mozkovou činnost na buněčné úrovni.)*

c. *Cette activité proposée par un psychomotricien s'adresse aux enfants accompagnés d'un parent. (Tato činnost navrhovaná doktorem pro psychomotoriku se týká dětí doprovázených alespoň jedním rodičem.)*

Jak vidíme na příkladech (33) a (34), na rozdíl od anglických dějových jmen, francouzská dějová jména mohou být doprovázena různými determinanty.

1.3 Simple event nominals

Jména, která v jistém smyslu označují událost či děj, ale nespádají do kategorie *complex event nominals*, Grimshaw (1990) nazývá *simple event nominals*. Příklady vidíme ve větě (35):

(35) *The event/race/trip/exam took a long time/took place at 6:00 PM.*

⁴¹ Příklady (33 a, b), (34 a, c) jsme převzali z kolokačního slovníku sketchengine přístupného na <http://www.sketchengine.co.uk>.

⁴² Zdroj příkladů (33c) a (34 b): <http://lemonde.fr>

(*Událost/závod/výlet/zkouška trval/a dlouho/ se konal/a v šest hodin večer.*)

Tato jména se často chovají jako resultativa; pojí se jen s jistými determinanty, vyskytují se jen s některými modifikátory a ne s argumenty a nedovolují použití modifikátorů jako např. *frequent* a *constant* (jedině pokud jsou v plurálu):

- (36) a. *That trip/event took three weeks. (Ten výlet/ta událost trval/a tři týdny.)*
b. *That trip/those trips took three weeks. (Ten výlet/ty výlety trvaly tři týdny.)*
c. **The frequent trip/event was a nuisance. (Častý výlet/událost byl na obtíž.)*
d. *The frequent trips/events were a nuisance. (Časté výlety/události byly na obtíž.)*

1.4 Polysémie dějových jmen

Jedním z hlavních znaků dějových jmen je vysoká míra polysémie.

„Stupně konceptuální organizace“

Langacker (1987:66) ukazuje polysémii na příkladu slova *tile*. Podle kontextu či přidání členu mohou být jména počítatelná i nepočítatelná. Jednotlivé významy Langacker označuje jako různé „*stupně konceptuální organizace*“ (*levels of conceptual organization*)⁴³, neboť v případě *tile* vychází jeden význam z druhého:

(37) *tile* významy:

i) tvárnice, název blíže neidentifikované substance, který funguje jako nepočítatelné jméno, nepřijímá člen

ii) dlaždice, název poměrně malého jednotlivého předmětu, který je tvořen výše popsanou substancí, člen můžeme doplnit, jedná se o počítatelné jméno

iii) dlažba, materiál tvořený z počtu výše zmíněných předmětů, který opět funguje jako nepočítatelné jméno.

⁴³ Langacker, Ronald W. (1987), Nouns and Verbs. *Language* 63, s. 67.

Za vhodných podmínek můžeme z jakéhokoli anglického počítatelného jména utvořit nepočítatelné:

(38) *After I ran over the cat with our car, there was cat all over the driveway.*⁴⁴

Podobně jako počítatelná jména, která se mohou stát nepočítatelnými, dějová jména mohou nabývat rezultativního významu a díky metonymickému posunu také konkrétního významu, jak ukazuje příklad *traduction*⁴⁵:

(39) a. *traduction* ve významu dějovém: *La traduction simultanée était très épuisante. (Simultánní překládání bylo velmi vyčerpávající.)*

b. *traduction* ve významu rezultativním: *Marie a cherché la traduction d'un mot dans le dictionnaire. (Marie hledala překlad jednoho slova ve slovníku.)*

c. *traduction* ve významu rezultativním, konkrétním: *Jean a déposé sa traduction du projet scolaire sur la table. (Jan položil svůj překlad školního projektu na stůl.)*

Bez doplnění kontextem tedy není možné jednoznačně určit význam dějového jména.

1.5 Cyklus sloveso>jméno

Raffaele Simone popisuje sémantickou hranici mezi substantivy a slovesy. Ve své analýze zavádí jakési kontinuum, které je mezi těmito dvěma slovními druhy. „*V této práci bych rád poukázal na to, že slovesa a jména netvoří dvě oddělené množiny, které do sebe nezasahují, naopak, jsou provázány kontinuem, na jehož jednom konci jsou „ryzí“ slovesa, na druhém konci „ryzí“ jména, a v jehož centru je rozmanitost prostředních pozic, jejichž povahu je třeba prozkoumat.*“⁴⁶

⁴⁴ Ibid., s. 67. Příklad (4) a.

⁴⁵ Různé příkladové věty pro jméno *traduction* jsme našli ve slovníku Le Petit Robert a také na webovém rozhraní <http://lemonde.fr>.

⁴⁶ Simone, Raffaele (2003), Mašdar, 'ismu al-marrati et la frontière verbe/nom. In: Giron Alconchel J. L. (ed.), *Estudios ofrecidos al Professor José Jesús De Bustos Tovar*. Vol I., Madrid, Editorial. Str. 901. Orig. « *Dans ce travail, je voudrais montrer, au contraire, que les verbes et les noms ne forment pas deux domaines séparés et mutuellement impénétrables, mais qu'ils sont reliés dans un continuum, à un extrême duquel il y a les verbes « purs », à l'autre les noms « purs », tandis que dans la zone centrale il y a une variété de positions intermédiaires dont il faut explorer la nature.* »

K demonstraci své teorie použil arabský jazyk. Ten totiž obsahuje dva odlišné tvary slovesných jmen a přitom zachová kořen slova. *Mašdar* je tvar slovesného jména, které vyjadřuje neurčenou průběhovost („processualité indéfinie“). Autor jej přirovnává k nominalizovanému infinitivu v románských jazycích či k nominálnímu gerundiu v anglickém jazyce.

Ismu al-marrati je tvar denotující „*nom d'une fois*“ tedy jméno označující děj, který proběhl pouze jednou. „*První pojem odkazuje k neurčité délce děje, zatímco druhý pojem odkazuje k ději, který je časově ohraničený.*“⁴⁷ Pokud tyto tvary postavíme vedle sebe, znázorníme postupnou derivaci beze změny kořene v arabštině, která by mohla probíhat takto:

slovesný kořen > *mašdar* > *ismu al-marrati*

což bychom sémanticky vyjádřili takto:

[obecná slovesná myšlenka] > jméno neurčeného průběhu > *nom d'une fois*

Autor si klade otázku, zda postupná nominalizace, tak jak funguje na příkladu arabštiny (a tedy se zachováním kořene), je možná i pro jiné jazyky, a

a) zda tyto následují lexikální cyklus *sloveso* > *jméno*,

b) jaké jsou etapy této nominalizace, a

c) jestli také umožňují (a v jakém rozsahu) dvojí znázornění derivace – morfologické a sémantické.

Simone přidává do cyklu *sloveso* > *jméno* v románských jazycích ještě jednu pozici, kterou nazývá „*nom de procès défini*“, jméno určitého průběhu (představuje průběh, jehož trvání je v čase zakončeno; tedy [+ telické] jméno). Pro románské jazyky tedy navrhuje toto kontinuum:

⁴⁷ Ibid. Str. 903. orig. « *Le premier se réfère en effet à une durée indéfinie, le deuxième à un événement bien clos dans le temps.* »

(I) [obecná slovesná myšlenka = ryzí sloveso>] jméno neurčitého průběhu > jméno určitého průběhu > *nom d'une fois* [> ryzí jméno]⁴⁸

Takto získáme kontinuum, které přechází z jednoho extrému od verbality přes tři „mezipozice“ k druhému extrému nominality. Simone se snaží ukázat, že proces popsaný v (I) této kapitoly je založen na chování tří parametrů: aspektuality, argumentační struktury a opozici predikace/designace.

Gaston Gross a Ferenc Kiefer ve svém příspěvku *La structure événementielle des substantifs*⁴⁹ potvrdili, že aspektualita se objevuje nejen u sloves, ale také u jmen. Simone zmiňuje jen dva parametry aspektuality jmen: průběhovitost a telicitu. „První (parametr) referuje k faktu, že popsaný proces může trvat nějaký čas; druhý odkazuje k faktu, že proces může a nemusí mít konec.“⁵⁰ Při určení aspektuality tří mezistupňů derivace získáme tento přehled:

(II)	jméno neurčitého průběhu	[+průběhovitost]	[-telicita]
	jméno určitého průběhu	[+průběhovitost]	[+telicita]
	<i>nom d'une fois</i>	[-průběhovitost]	[+telicita]

Fakt, že argumentovou strukturu mají nejen slovesa, ale i jména, studovala například Grimshaw (1990), avšak Simone se odkazuje na novější práci Pustejovského z roku 1995 (*The Generative Lexicon, Cambridge Mass*), a na základě této práce rozděluje jména podle jejich argumentové struktury na tři skupiny:

(III) 1. jména, která nemají argumentovou strukturu, ani neprojevují aspektualitu (např. *chat, table*)

2. jména, která mají argumentovou strukturu, ale nemají aspektualitu (např. *départ*)

⁴⁸ Ibid. str. 904. Orig. « [idée verbale générale = verbe pur >] nom de procès indéfini > nom de procès défini > *nom d'une fois* [> nom pur] »

⁴⁹ Gross Gaston, Kiefer Ferenc (1995), *La structure événementielle des substantifs. Folia linguistica*, XXIX 1/2. Berlin, Mouton de Gruyter, s. 43-65

⁵⁰ Simone, Raffaele (2003), Maşdar, 'ismu al-marrati et la frontière verbe/nom. In: Giron Alconchel J. L. (ed.), *Estudios ofrecidos al Professor José Jesús De Bustos Tovar. Vol I.*, Madrid, Editorial. Str. 905, Orig. « *La première se réfère au fait que le procès décrit peut prendre du temps pour avoir lieu ; la deuxième au fait que le procès peut avoir, oui ou non, un terme.* »

3. jména, která mají argumentovou strukturu i aspektualitu (např. *communication*).

Protože se ve své studii Simone zabývá pouze jmény, která mají argumentovou strukturu, nepokládá bod. (III 1.) za rozlišovací a věnuje se pouze posledním dvěma skupinám.

Opozice predikací a designací značí jednu ze základních hranic mezi slovesy a jmény. „V zásadě se předpokládá, že predikace je typická pro „ryzí“ slovesa, designace je typická pro „ryzí“ jména.“⁵¹

Shrneme-li poznatky, které vychází z bodů (I), (II) a (III) této kapitoly, a vložíme je do tabulky, získáme znázornění kontinua *sloveso > jméno*:

Tabulka (IV) ⁵²				
	A	B	C	D
Predikace	←—————→			Designace
Aspektualita	[-telicita]	[+telicita]	[+telicita]	[-telicita]
	[+průběhovost]	[+průběhovost]	[-průběhovost]	[-průběhovost]
Sémantický typ jména	jméno neurčitého průběhu (<i>mašdar</i>)	jméno určitého průběhu	<i>nom d'une fois</i> ('ismu al-marrati)	"ryzí" jméno
Arg. Struktura	+	+	±	-
Slovní druh	jméno + nominalizovaný infinitiv	jméno	jméno	jméno
Příklady	<i>(il) bere</i> <i>(il) nuotare</i> <i>(l') inseguire</i> <i>inseguimento</i>	<i>bevuta</i> <i>nuotata</i> <i>inseguimento</i>	<i>sorso</i> <i>bracciata</i>	<i>gatto</i> <i>folla</i> <i>grano</i>

Vlastnosti [+průběhovost], [+telicita] a přítomnost argumentační struktury jsou typické pro slovesa, značí tedy vysokou míru verbality u jmen. Na základě toho sloupec A

⁵¹ Simone, Raffaele (2003), *Op. cit.* Str. 906. Orig. « On assume en principe que la prédictivité est typique des verbes « purs », la désignation typique des noms « purs ». »

⁵² Simone, Raffaele (2003), *Op. cit.* str. 907. Tuto tabulku jsme lokalizovali do češtiny.

označuje jména s maximem verbality, a sloupec D jména s maximem nominality. Pokud bychom přidali sloupec AA vlevo od sloupce A, dostali bychom „ryzí“ slovesa, jejichž extrémním protikladem jsou „ryzí“ jména ze sloupce D.

Svoji teorii Simone aplikoval na italský jazyk, jak vidíme v řádce Příklady. Z tabulky je jasné, že některá jména mohou kvůli své polysémii zastupovat více kolonek (viz *inseguimento* jako jméno neurčitého průběhu – *pronásledování*, také jako jméno určitého průběhu⁵³). Dále vidíme, že postupná nominalizace v italštině neumožní vždy zachovat stejný kořen slova (*bere – pití* → *bevuta – napití se* → *sorso – doušek* nebo také *nuotare – plavání* → *nuotata – zaplavání si* → *bracciata – tempo*). V posledním sloupci D si všimneme, že kategorie „ryzích“ jmen zahrnuje jak počítatelná podstatná jména (*gatto – kocour*), tak jména kolektivní (*folla – dav*), ale také jména pomnožná (*grano – zrní*).

Z tohoto posledního faktu Simone usuzuje, že kategorie „ryzích“ jmen může být ještě dále rozčleněna.

Autor dále uvádí, že v románských jazycích může být neurčitý průběh děje představen dvěma způsoby: jménem neurčitého průběhu a tzv. *supletivním nominalizovaným infinitivem* („infinitif nominalisé supplétif“). „Supletivní“ ho autor nazývá proto, že „supluje“ nominální formy neurčitého průběhu, nebo je přítomen, pokud takové formy chybí. Pokud jej porovnáme se jménem, tomuto druhu infinitivu chybí projev flexe, ale syntakticky se chová jako jméno; zároveň postrádá formální známky verbality. Další jeho význam je schopnost přidružit události či ději neurčitou délku trvání. Uživatel jazyka tak často použije nominalizovaný infinitiv, neboť „aspektualita jména není dostačující“ vzhledem ke sdělovací potřebě mluvčího.

Nominalizovaný infinitiv je také zdrojem změn; z neprůběhových sloves (telických či ponkтуálních⁵⁴) tvoří slovesa průběhová.

Konečný návrh cyklu *sloveso* > *jméno* je tedy následující:

⁵³ Simone bohužel neuvádí žádné příklady s kontextem.

⁵⁴ Ibid. Str. 911., autor zmiňuje tzv. „*les verbes ponctuels*“. Jan Šabršula označuje děje ponkтуální také jako děje „bodové“ či „momentní“. (Šabršula Jan: *Vědecká mluvnice francouzštiny*. Praha: Academia, 1986. Str. 221.)

(V) Návrh cyklu sloveso>jméno

- 1 ryzí sloveso
- 2 (a) název neurčitého průběhu děje
(b) nominalizovaný infinitiv (ať už supletivní či nikoliv)
- 3 jméno označující určitý průběh děje
- 4 *nom d'une fois*
- 5 ryzí jméno

Kde jeden románský jazyk zaplní pozici, jiný může ponechat místo prázdné.

Porovnejme příklady z italštiny:

Kontinuum *sloveso>jméno camminare (chodit)*

- 1 slovesný infinitiv: *camminare*
- 2 jméno neurčitého průběhu: *0*
nominalizovaný infinitiv: *(il) camminare*
- 3 jméno určitého průběhu: *camminata*
- 4 *nom d'une fois: passo*

V případě slovesa *camminare* bylo nutné použít supletivní nominalizovaný infinitiv, neboť chybí jméno neurčitého průběhu. Existují však slovesa, u kterých se zaplní obě místa, přestože se jedná o slovo s jiným kořenem:

Kontinuum *sloveso>jméno dimenticare (zapomenout)*

- 1 slovesný infinitiv: *dimenticare*
- 2 jméno neurčitého průběhu: *oblio*
nominalizovaný infinitiv: *(il) dimenticare*
- 3 jméno určitého průběhu: *0*
- 4 *nom d'une fois: dimenticanza*

sloveso>jméno fouetter (bičovat)

- 1 slovesný infinitiv: *fouetter*
- 2 jméno neurčitého průběhu: *fouettage*
supletivní nominalizovaný infinitiv: *0*
- 3 jméno určitého průběhu: *fouettée*
- 4 *nom d'une fois: coup de fouet*

„*Francouzština postrádá supletivní nominalizovaný infinitiv a jméno určeného procesu, které by bylo morfoloicky rozpoznatelné.*“⁵⁵ Z toho vyplývá, že zaplnění všech pozic mřížky není systematické.

Kontinuum *sloveso>jméno* není jen abstraktní reprezentací postupné nominalizace, představuje také škálu zdrojů, která se mluvčímu nabízí při tvorbě diskursu nebo při studiu jazyka.

Cyklus *sloveso>jméno* popsáný v tabulce (IV) představuje kontinuum od maximální verbality k maximální nominalitě. Na základě hodnoty [-] telicity a průběhovosti můžeme umístit hranici mezi slovesy a jmény nalevo od sloupce D. Predikace je zde nulová a naopak designace maximální.

Mohli bychom si tedy klást otázku, zda je systémové zařazení dějového jména vyhovující. Jedná se o podstatné jméno s mnoha prvky nominality, avšak také s projevy verbality. Zodpovědět otázku systémového zařazení však není cílem této práce.

Možnost přejít hranici mezi slovesem a jménem je jazykovou nezbytností pro uživatele, neboť umožňuje sémantické posuny v diskursu. V některých jazycích (např. v arabštině) je cyklus *sloveso>jméno* zajištěn vysokou stabilitou kořene slovesa, v jiných (např. v italštině či francouzštině) je tato stabilita nízká a nesystematická, jak jsme ukázali na příkladech.

1.6 Závěry

V první kapitole jsme se soustředili na shrnutí vlastností dějových jmen a zamysleli jsme se nad postavením dějových jmen v systému slovních druhů. Jak jsme viděli, projevy různých vlastností dějových jmen se liší jazyk od jazyka.

Které verbální kategorie se tedy u dějových jmen vytrácí? S jistotou můžeme konstatovat, že jde o osobu a číslo, rod, čas, způsob. S kategorií aspektu musíme zacházet jinak v češtině a jinak ve francouzštině. Zatímco v češtině mohou deverbativní dějová jména vyjadřovat stejný vid, jako u svých základových sloves, ve francouzštině není určování aspektu dějových jmen jednoznačné. Záleží na tom, zda chceme určovat lexikální aspekt nebo povahu slovesného děje. V obou jazycích také záleží na kontextu,

⁵⁵ Ibid. Str. 913. Orig. « *Le français, par ex., manque complètement d'infinitif nominalisé suppletif et d'un nom de procès défini qui soit morphologiquement reconnaissable.* »

konkrétněji na komplementech či modifikátorech, jinak označovaných také jako aktanty a cirkumstanty.

Dějová jména mohou podléhat negaci podobně jako slovesa, avšak tento jev není systematický; některá jména přijímají zápornku *non-*, jiná ne.

Určujeme-li tranzitivnost u sloves, není možné tak činit u dějových jmen.

Jak jsme viděli, za určitých podmínek mají dějová jména také argumentovou strukturu, kterou přejímají od svých základových sloves. Troufáme si odhadovat, že takových jmen, která vyžadují argumenty jako nezbytná syntaktická doplnění, je málo.

Co mají dějová jména v různých jazycích společného, je vysoká míra polysémie. Velký počet jmen má dějový i rezultativní význam, tímto rozdělením se budeme zabývat níže.

Dějová jména jsou podkategorií podstatných jmen, jsou však blízká slovesům díky svému dějovému čtení. Jak jsme viděli, v diskursu jsou nezbytným nástrojem k vyjádření různých stupňů nominality či verbality, jsou tedy jakýmsi pomyslným stupněm mezi podstatnými jmény a slovesy.

2 Nominalizace, hlavní teorie

Procesem nominalizace se lingvisté zabývají už desítky let. Zmíníme zde stručně hlavní teorie či přístupy. V roce 1960 vyšla práce Roberta B. Leese: *The Grammar of English Nominalizations*. Tato práce měla za cíl analýzu nominalizací a snahu najít spojovací článek mezi slovesy a z nich derivovanými jmény. Leesův přístup je označován také jako přístup transformační (či transformacionalistický⁵⁶), neboť změnu slovního druhu z podstatného jména na sloveso vysvětloval jako transformaci dané fráze či syntagmatu. Např. nominální syntagma (dále NS⁵⁷) *la description de Luc du paysage* by bylo transformací věty *Luc a décrit le paysage*⁵⁸.

Transformační teorie byla relativně brzy překonána teorií lexikální (či lexikalistickou), jejímž průkopníkem byl Noam Chomsky. Podle této teorie je nominalizace čistě morfologický proces – ke slovesnému základu přidáme nominalizační sufix a vznikne deverbativum, jak ukazuje následující schéma:

[Base_(v) + suffixe (v,n)]_N

Ve svých poznámkách *Remarks on nominalization*⁵⁹ Chomsky rozdělil anglické nominalizace na tři druhy:

1. gerundiva (gerundive nominals), např. *John's refusing the offer*
2. derivovaná jména („derived nominals“), např. *John's refusal of the offer*
3. „mixed forms“, např. *John's refusing of the offer*.

Kolářová (2010) Chomského poznámky výstižně shrnuje, všímá si řízení nominalizací: „Zatímco „gerundive nominals“ jsou řízeny syntaktickými pravidly a jsou výsledkem syntaktických transformací, „derived nominals“ jsou řízeny mechanismem morfologie jakožto komponentu slovníku a na bázi transformací je nelze interpretovat; u tzv. „mixed forms“ je pak konstatována nejasná a smíšená charakteristika.“⁶⁰

⁵⁶ Kolářová Veronika (2010), *Valence deverbativních substantiv v češtině*. Praha, Karolinum. 222s. str.16.

⁵⁷ Mnozí autoři (např. Grimshaw (1990), Zucchi (1993)) používají anglické označení *noun phrase (NP)*.

⁵⁸ Příklady převzaty z Samvelian Pollet (1995), *Les nominalisations en français: arguments sémantiques et actants syntaxiques*. Thèse de doctorat, Paris, Université Paris VII. Str. 9.

⁵⁹ Chomsky Noam (1970): *Remarks on nominalization*. In: Jacobs, R – Rosebaum, P (eds.): *Readings in English Transformational Grammar*. Waltham, MA: Ginn – Co., pp. 184-222

⁶⁰ Kolářová Veronika (2010), *Op. cit.* str. 17.

Díky Chomského poznámkám (1970) se nominalizace stává středem zájmu lexikologie, v dalších letech jsou derivovaná jména zařazována do subkategorií a jsou charakterizována pomocí svých idiosynkratických vlastností.

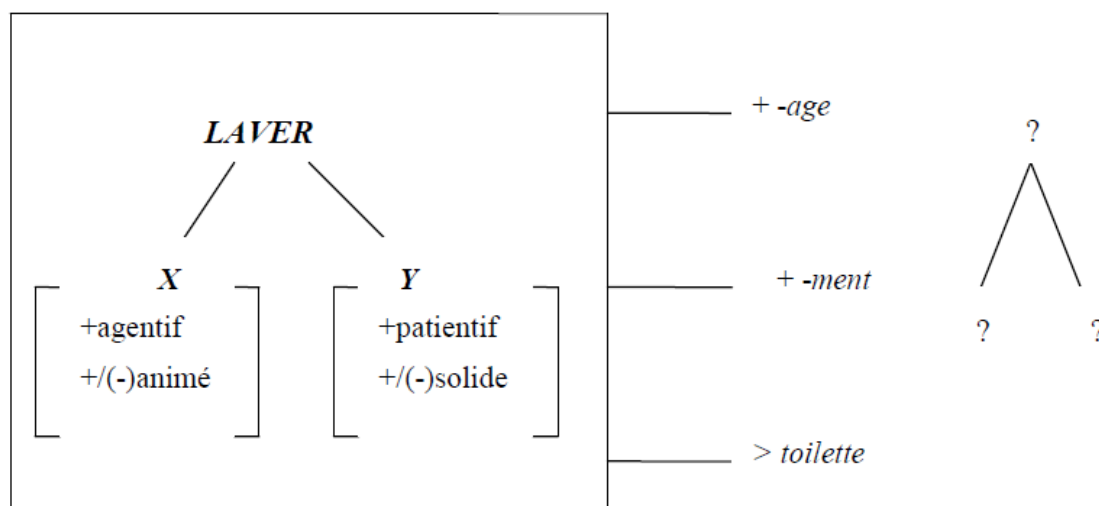
Setkáváme se také s teorií lexikogramatickou, jejímž představitelem byl M. Gross. Gross tvrdí, že studium lexika kvůli nepravidelnostem nelze oddělit od studia pravidelného systému gramatiky (Radimský, 2010: 12). Významu jméno nabývá až v konkrétní situaci.

Jiný přístup, morfosyntaktický⁶¹, chápe morfologickou derivaci jako čin syntaxe, ne jako izolované přidání jednotky významu v lexiku. Morfologické a syntaktické fenomény se vzájemně ovlivňují.

Podle morfosyntaktického přístupu má lexikální jednotka stavební predispozice, neměli bychom k ní přistupovat izolovaně. Jednotka je představena pomocí stromečkového schématu jako jednotka se sémantickými vlastnostmi a syntaktickými charakteristikami.

Tak například analýza slovesa *laver* by vypadala následovně:

schéma (2I)⁶²

Slovesný základ *laver* může dát vznik různým dějovým jménům (*lavage*, *lavement*, *toilette*⁶³). Abychom derivovali *lavage* z výrazu *x laver y*, připojíme sufix *-age*

⁶¹ Benetti Laurence, Corminboeuf Gilles (2004): Les nominalisations des prédicats d'action, *Cahiers de linguistique française* 26, 2004, 413-435. str. 417.

⁶² Ibid. Str. 418.

k základu. Aktanty *x* a *y* (+/- animé, +/- solide) zůstávají anonymní, ale patří k *signifié* slovesa.

Morfosyntaktický přístup se tedy snaží zjistit, jaké jsou rozdíly či podobnosti ve fungování verbálních a nominálních konstrukcích, jestli derivát „dědí“ argumentovou strukturu, nebo zda jsou změny či pravidelnosti pozorovatelné. Zkoumají se možnosti báze tvořit nové konstrukty.

Protože budeme zkoumat působení různých sufixů na slovesné báze a vlastnosti vzniklých nominalizací ve větné struktuře, přijímáme morfosyntaktický přístup. V následujících kapitolách se zaměříme na kompatibilitu slovesných bází a sufixů a rozdělení výsledných nominalizací.

2.1 Typy nominalizací

Každý jazyk má jiné postupy tvoření jmen ze sloves či adjektiv. Vzniklá jména nabývají významu děje, výsledku, konatele, nástroje či místa, atd.

Definice ve slovnících často jasně nevysvětlují, jak některá slova vznikla, případně jaký je vztah báze a sufixu tvořících nové slovo. Ovšem, velká část sufixů má obecný význam, jsou si významově blízké, a odlišují je pouze různé kořeny, ke kterým se připojují.

Přesto můžeme rozlišit několik skupin sufixů podle významu, který předávají slovu. Podívejme se na přehled, který uvádí Hélène Huot (2001)⁶⁴.

Sufixy:

-pro dějová jména: *-age*, *-ment*, *-ion*⁶⁵

-pro jména s významem agense: *-eur/-euse*, *-eur/(r)-ice*, *eur/-or+esse*

-pro jména s významem nástrojů: *-oir/-oire*

⁶³ Benetti Laurence, Corminboeuf Gilles (2004). *Op.Cit.* str. 6. Autoři uvádí, že jméno *toilette* bylo odvozeno ze slovesa *laver*. Slovník Le Petit Robert uvádí, že základovým slovesem jména *toilette* je *tisser* z latinského *texere*. Domníváme se, že jej autoři zařadili ke slovesu *laver* proto, že je ve stejném sémantickém poli.

⁶⁴ Huot, Hélène. *Morphologie: forme et sens des mots du français*. Paris: Armand Colin, 2001, 191s. Str. 62.

⁶⁵ Někteří autoři (Grevisse, Goosse (2008); Flaux, Stosic (2011)) stejný sufix prezentují jako *-tion*.

-pro jména, která implikují výsledek děje či stav: *-is, -ise, -rie, -ure*

-pro slova, označující kolektiva: *-age, -aie*

-pro abstrakta: *-esse, -té, -isme*

-pro adjektiva nebo jména, která implikují vlastnost odvozenou z báze: *-ier/-ière, -ain/-ien, -el/-al, -if, -aire, -ique, -iste*.

Toto rozdělení není ideální, neboť zmíněné třídy se překrývají (dějová jména a některá rezultativa jsou abstrakta). Autorka neuvádí příklady jmen ke všem druhům sufixů, které zmiňuje, zaměřuje se na mnohoznačnost sufixů tvořících dějová jména a rezultativa, a na přechylování rodu u jmen označujících agens.

S typy sufixů, které tvoří jména, úzce souvisí typy nominalizací.

Bernard Comrie a Sandra A. Thompson ve své studii *Lexical Nominalization*⁶⁶ diskutují nad různými derivačními postupy rozličných jazyků. Nominalizace však rozdělili podle názvů argumentů základových sloves na agentivní, instrumentální, způsobovou atd., viz níže.

Angličtina pro derivaci používá řadu sufixů, případně, pro tvorbu jména z verbálního syntagmatu obsahujícího tranzitivní sloveso a předmět, přidá gerundivní koncovku – *ing*⁶⁷:

(1) *drive a truck* → *truck-driving*

Derivační procesy pro vznik různých dějových či stavových jmen (*action/state nouns*) se liší jazyk od jazyka. Thajština například rozlišuje mezi „*nominalizací denotující průběh a tou, která denotuje „neprůběh“*“⁶⁸. *Kaan* a *khwam* jsou thajské nominalizátory, z nichž ten první tvoří dějová jména (mají průběh), druhý derivuje neprůběhová jména:

⁶⁶ Comrie Bernard, Thompson Sandra A. (1985), *Lexical nominalization*. In: Shopen T., *Language typology and syntactic description*. Cambridge University Press, 1985, s. 349-398.

⁶⁷ Příklady z angličtiny, a dále v textu z hebrejštiny, sundánštiny a thajštiny převzaty z Comrie Bernard, Thompson Sandra A. (1985), *Op. cit.* s. 349-398.

⁶⁸ Ibid. Str. 351. Orig.: „(A distinction which many languages make is that between a) nominalization designating a process and one designating a non-process. Thai is such a language (...).“

„-oir [z lat. -orium; vědecký tvar -toire], fem. -oire, připojuje se ke slovesům, vzácně ke jménům, a tvoří jména, která designují místa či nástroje (...)“

(8) *abreuver* → *abrevoir* (napájet - napajadlo)

se moucher → *mouchoir* (smrkat - kapesník)

balancer → *balançoir* (houpat - houpačka)

Marc Plénat (2004)⁷¹ se ve své práci zabýval francouzskými deverbativy s koncovkou –*et(te)*. Jména končící na –*et(te)* mohou denotovat proces vyjádřený jejich slovesnou bází, ale také různé aktanty báze; téměř vždy však tyto deriváty kvalifikují svůj referent jako „malý“.

Deverbativa končící na –*et(te)* jsou také příkladem instrumentální nominalizace:

(9) a. rezultativní: *dormir* → *dormette* (*petit somme*) (spát – spánek/zdřímnutí)

b. instrumentální: *allumer* → *allumette* (*brin de bois destiné à transmettre le feu*)

(rozžehnout – zápalka – kousíček dřeva, který slouží k přenosu ohně)

2.1.3 Způsobová nominalizace („Manner nominalization“)

Od instrumentální a agentivní nominalizace rozlišujeme tu, která tvoří jména s významem „způsob konání (slovesa)“. Někdy je těžké rozlišit význam konstatování faktu/výskytu od významu způsobu. Anglická gerundiva fungují takto: *his walking* referuje buď ke konstatování faktu, že *on chodí*, nebo referuje ke způsobu jeho chůze.

Důkaz této nominalizace autoři našli také v hebrejštině:

(10) –*hamba* → *uku-hamba*

walk (chodit) INF-*walk* = i. *chůze*/ ii. *způsob chůze*

désignant des endroits et des instruments : *abrevoir, mouchoir, présentoir, bougeoir ; baignoire, balançoir, pataugeoire.*“

⁷¹ Plénat Marc (2004): Brèves Remarques Sur Les Déverbaux En –*Ette** In F. Lambert & H. Nølke (éds), *La syntaxe au coeur de la grammaire. Recueil offert en hommage pour le 60e anniversaire de Claude Muller*. Rennes, Presses Universitaires de Rennes, pp. 245-258.

Domníváme se, že takovýto typ nominalizace ve francouzštině neexistuje.

2.1.4 Lokativní nominalizace („Locative nominalization“)

Touto nominalizací tvoříme jména s významem „místo, kde se děje (sloveso)“. Autoři pro tento typ nominalizace uvádí příklady v jazyce bantu, sundánštině⁷² nebo maďarštině, jistě ale nalezneme i příklady ve francouzštině. Již jsme se odkazovali na Grevissovu gramatiku *Le bon usage*, i pro tento typ nominalizace existují typické sufixy:

„-ée [z lat. -atam; -ade je variantou jihofrancouzského původu, cf.2] utvořilo velký počet jmen se slovesnými i jmennými základy. Vyjadřuje akci či její výsledek, či místo, kde se uskutečňuje, (...)“⁷³. Podívejme se na příklady:

(11) *aller* → *allée* (chodit – alej/průchod)

assembler → *assemblée* (shromáždit – shromáždění)

Přenesením významu můžeme docílit lokativní nominalizace i s pomocí jiného sufixu:

(12) *établir* → *établissement* (zřídit – zařízení)

Význam *établissement* můžeme číst alespoň dvěma způsoby:

i. průběh: *L'établissement d'une nouvelle école a duré trois mois.* (Zařízení školy trvalo tři měsíce.)

ii. místo: *L'établissement se trouve à côté de l'office de tourisme.* (Podnik se nachází vedle pošty.)

2.1.5 Příčinná nominalizace („Reason nominalization“)

Například sundánština umožňuje deverbální nominalizaci, jejímž výsledkem je jméno označující „důvod k činnosti (slovesa)“.

(13) *a. dataŋ* → *paŋdataŋ*

to arrive (přijet) *reason for arrival (důvod k příjezdu)*

⁷² Jazyk indonéské etnické skupiny žijící na Jávě. Viz. <http://www.indonesia.go.id/en/>

⁷³ Grevisse, Maurice a André Goosse (2008). *Op. cit.* Str.171. Orig.: „-ée [du lat. -atam; -ade est une variante d'origine méridionale, cf.2] a produit un grand nombre de noms sur des bases verbales et nominales. Il exprime une action ou son résultat ou le lieu où elle se produit (...)“

<i>b. indit</i>	→ <i>paṅindit</i>
<i>to leave (odjet)</i>	<i>reason for leaving (důvod k odjezdu)</i>

2.1.6 Objektová nominalizace („Objective nominalization“)

Tato nominalizace má za cíl vytvořit jména, jež vyjadřují výsledek či předmět konání, jinými slovy rezultativa. Resultativa mohou označovat širokou skupinu dějových jmen, která mají nedějový význam, denotujících konatele, nástroje atp. Resultativy také označujeme pouze úzkou skupinu jmen, která denotují skutečně jen výsledek děje daného slovesa.

Pro tento typ nominalizace tedy existuje řada sufixů, jak jsme zmínili na začátku kapitoly, podle Héléne Huot (2001: 62) jsou to např.: *-is, -rie, -ure*, Grevisse a Goosse (2008: 162-177) zmiňuje také *-ade, -at, -ance* či *-ie*. Některé ze zmíněných sufixů tvoří deverbativa nejen rezultativní, ale i dějová (viz. příklady v (14)). Pro každý sufix prozatím zmiňme jeden příklad:

(14) <i>-is/-ise</i>	<i>rouler</i> → <i>roulis</i> ⁷⁴ (zde <i>kývat se</i> – „příčné kolébání lodi“)
	<i>reprendre</i> → <i>reprise</i> (<i>opakovat</i> – <i>repríza, opakování</i>)
<i>-rie</i>	<i>se moquer</i> → <i>moquerie</i> (<i>vysmívat se</i> – <i>výsměch</i>)
<i>-ure</i>	<i>brûler</i> → <i>brûlure</i> (<i>spálit</i> - <i>popálenina</i>)
<i>-ade</i>	<i>bousculer</i> → <i>bousculade</i> (<i>strkat</i> - <i>tlačení</i>)
<i>-at</i>	<i>assassiner</i> → <i>assassinat</i> (<i>zavraždit</i> - <i>vražda</i>)
<i>-ance</i>	<i>souffrir</i> → <i>souffrance</i> (<i>trpět</i> - <i>utrpení</i>)
<i>-ie</i>	<i>argenter</i> → <i>argenterie</i> (<i>postříbřit</i> - <i>stříbrnictví</i>)

Huot (2001:70) nezařadila morfém *-at* do seznamu nominalizačních sufixů, vysvětluje, že pouze přispívá k derivaci, je jakýmsi tématickým prodloužením („*allongement thématique*“), na které se připojí další sufixy jako např. *-ion, -if, -oire* (Huot 2001:70) a tuto teorii dokládá příklady:

⁷⁴ Definice tohoto slova podle digitálního slovníku Le Petit Robert: „*Mouvement alternatif transversal que prend un navire sous l'effet de la houle, des vagues.*“

(15) *agglomér+at agglomér+at+ion*

agrég+at agrég+at+ion

altern+at altern+at+ive

attent+at attent+at+oire

Naproti tomu Grevisse a Goosse (2008: 171) jej zařadili do seznamu sufixů tvořících deverbativní jména denotující děje, jejich výsledek nebo funkci či místo, kde děj probíhá.

Velká část rezultatív vzniká také regresivní derivací. „*Regresivní derivace spočívá ve formaci nového slova odstraněním jednoho sufixu či prefixu. Odstraněním sufixu můžeme tvořit deverbativa, jména či adjektiva tvořená kořenem slovesa, beze změny kořene pro maskulina a s přidáním -e pro feminina a adjektiva. Tento proces, výjimečně produktivní ve staré francouzštině, byl omezen, až na tvoření feminin.*“⁷⁵

Dále Grevisse a Goosse uvádějí několik příkladů:

(16) *accorder* → *accord* (*sladit* ve smyslu *uvést v soulad – soulad, souhlas*)

combattre → *combat* (*bojovat - boj*)

choisir → *chois*, později psáno *choix* (*vybírat – výběr, volba*)

Jak jsme viděli, pro každý typ nominalizace jsou typické určité sufixy. Tyto sufixy netvoří vždy deverbativa (mohou tvořit také deadjektiva či denominativa). Použití sufixu typického např. pro tvorbu instrumentu neznamená, že výsledná nominalizace bude mít pouze význam instrumentu (viz. př. (6) a (7) kapitoly 2.1.2). Suffixy jsou tedy polysémantické.

⁷⁵ Grevisse Maurice a André Goosse (2008). *Op. cit.* Str. 187. Orig.: « *Dérivation régressive. La dérivation régressive consiste dans la formation d'un mot nouveau par suppression d'un suffixe ou d'un préfix.*

a) *Suppression de suffixes. – Elle donne surtout naissance à des déverbaux, à des noms ou à des adjectifs constitués par le radical du verbe, radical tel quel pour les noms masculins, radicaux allongés d'un e dans l'écriture pour les noms féminins et les adjectifs. Ce procédé, extrêmement fécond en anc. fr., s'est beaucoup restreint, sauf pour les noms féminins. »*

Nelly Flaux a Dejan Stosic (2011)⁷⁶ ve své práci *Les noms d'idéalités et la nominalisation* zkoumali především úzkou skupinu rezultatív, ale při excerpci vzorku z *TLFi*⁷⁷ analyzovali jména, která vznikla za pomoci sufixů *-tion*, *-age*, *-ment*, a *-ade*.

Následující tabulka⁷⁸ (2II) ukazuje celkový počet slov vybraných autory z *TLFi*, zastoupení čtyř sufixů, které tvoří dějová jména a také vzorek jmen, který autoři vybrali metodou náhodného výběru. Tabulka (2III) pak zkoumá sémantický profil sufixů a možné interpretace jejich nominalizací.

Suffixe	Nombre de noms relevés	Echantillon analysé (méthode aléatoire)
<i>-tion</i>	3384	100
<i>-age</i>	2050	100
<i>-ment</i>	1786	100
<i>-ade</i>	637	100
Total	7857	400

Suffixe	Echantillon	„action“	„résultat“
<i>-ade</i>	100	55	23
<i>-age</i>	100	87	30
<i>-ment</i>	100	83	49
<i>-tion</i>	100	90	52
Total	400	315 = 79%	154 = 39%

Tabulka (2III) ukazuje možná čtení sufixů. Je patrné, že tyto čtyři sufixy tvoří většinou jména dějová (z 79%), a že nemají stejný sémantický profil. Např. dějová interpretace se objevuje nejčastěji u slov se sufixem *-tion*, a dále u sufixů *-ment* a *-age* s obdobným podílem slov. Také vidíme, že u sufixů *-tion* a *-ment* je nejčastěji rezultativní interpretace.

⁷⁶ Flaux Nelly, Stosic Dejan. (2011): *Les noms d'idéalités et la nominalisation*. Manuscrit présenté au 8ème Colloque de linguistique française et roumaine organisé à l'Université d'Artois, Arras en mai 2011. 22 pages.

⁷⁷ Le Trésor de la Langue Française Informatisé; <http://atilf.atilf.fr/>.

⁷⁸ Flaux Nelly, Stosic Dejan. (2011) *op.cit.*, Str. 8.

⁷⁹ Ibid. Str. 8.

⁸⁰ Ibid. Str. 8.

Autoři ve svém článku dále zmiňují, že „pokud jsou jména končící na *-ment* ve svém rezultativním čtení, popisují nejčastěji stavy (např. *abattement*, *affaïssement*, *accablement*, *affaïblissement*, *abrutissement*, *ahurissement*)“.⁸¹

Jak jsme již zmínili na začátku podkapitoly 2.1.6, pojem rezultativa může označovat úzkou skupinu podstatných jmen dějových, která mají význam „výsledek činnosti/děje“, anebo tento pojem označuje celou řadu nominalizací, jako například nominalizace agentivní, instrumentální, lokativní atp.

Typ nominalizace závisí na použitém sufixu, a protože jsou sufixy polysémní, jsou polysémní také vytvořené deriváty.

Pojďme se nyní zaměřit pouze na tu skupinu rezultativ, která označuje výsledek činnosti denotované slovesem.

2.2 Rezultativa

Miroslav Roudný (1967: 266-280)⁸² ve svém příspěvku pro *Tvoření slov v češtině* rozlišuje dvě hlavní podskupiny rezultativ. První skupinou jsou výsledky činnosti, ty označují děj coby „externí akci“ ve vztahu k substantci. Tato akce je závislá na činnosti a vůli subjektu. Předmětová slovesa jsou typická pro odvozování výsledků činností (např. *odlítek* od *odlít*).

Druhou skupinou jsou výsledky děje, označují děj jako „interní akci“, někdy označovanou jako eventualita. Tato interní akce nezávisí na vůli či činnosti subjektu, je spontánní (např. stav nebo jeho změna). Výsledky děje se tvoří převážně ze sloves podmětových (např. *výrůstek* od *vyrůst*).

Často dochází k tomu, a to nejen v češtině, ale i v mnohých dalších jazycích, že dějová jména označují jak činnost samotnou, tak místo děje i výsledek činnosti. Jinde je název výsledku činnosti spojen jen s prostředkem. Různost významů spočívá v různých vztazích k činnosti. (např. *návinek* – označuje předmět sloužící k navinutí i předmět vzniklý navinutím).

⁸¹ Ibid. Str. 9. Orig.: „...dans leur lecture résultative, ils décrivent le plus souvent les états (*abattement*, *affaïssement*, *accablement*, *affaïblissement*, *abrutissement*, *ahurissement*); (...)“

⁸² Roudný Miroslav (1967), Jména výsledků děje. In: Dokulil Miloš, Kuchař Jaroslav, Daneš František, *Tvoření slov v češtině 2, Odvozování podstatných jmen*. Praha, Academia, s. 266-280.

Jména výsledků děje se v češtině odvozují od základů sloves vidově dokonavých. Většinou jde o pojmy označující výtvořiny hotové, vznikající zároveň se skončením děje. Pokud by bylo obtížné vytvořit jméno z původního dokonavého slovesa, dá se použít i sloveso nedokonavé, ale až druhotně.

Od sloves přejatých se česká jména výsledků činnosti běžně neodvozují, ale můžeme tvořit jména slovesná, která druhotně nabývají významu výsledků činnosti. Jsou jimi například jména zakončená na *-át*, z latinské přípony participia perfecti passivi *-atum* (*prepare – preparatum – preparát*).

2.3 Třídy sloves, které tvoří polysémická rezultativa

Antonietta Bisetto a Chiara Melloni (2006)⁸³ se ve své studii zaměřují na roztřídění sloves, jejichž nominalizace jsou mnohoznačné (nejčastěji mají význam výsledku a také dějový význam). Taková slovesa obvykle náleží do referenční třídy vzniku (*class of creation verbs*) anebo změny stavu (*change of state verbs*).

Významy derivovaných jmen závisí na sémantickém základu sloves. Význam slovesa má podle autorek dvě složky: *event structure template*, jakousi šablonu děje, a *core meaning*, tedy vlastní význam. Díky šabloně děje můžeme rozlišit celé sady sloves. Šablona děje reprezentuje typ děje označený slovesem. Autorky se při popisu šablon odkazují na lingvisty Rappaporta, Hovava a Levina:

„Rappaport Hovav a Levin (1998) dále rozlišují jednoduchou šablonu děje (simple event structure template), která se skládá z jednoho dílčího děje, a komplexní šablonu děje (complex event structure template), která se skládá ze dvou dílčích dějů. (...) Vlastní význam slovesa je konstantním prvkem a nese jeho idiosynkratické vlastnosti.“⁸⁴

Tyto konstanty mohou být slučovány do skupin a následně vloženy do šablon dějů, společně pak tvoří základní slovesný význam.

⁸³ Bisetto, Antonietta, Melloni, Chiara (2006), *Result Nominals : A Lexical-Semantic Investigation*. Bologna University and Verona University. Str. 1 – 17.

⁸⁴ Ibid. Str. 3. Orig.: *„Rappaport Hovav and Levin (1998) identify simple event structure templates, consisting of one sub-event, and complex event structure templates, composed by two sub-events. The core meaning block, defined by Rappaport Hovav and Levin (1998) as the „constant“ component, captures the idiosyncratic facets of the verb.“*

Jednoduché šablony dějů jsou typické pro slovesa stavů a aktivit, kdežto komplexní šablony jsou spojovány s kauzativními slovesy.

Autorky prováděly analýzu na italském jazyce, uvedeme si zde jen několik málo příkladů. Jejich analýza navrhuje tři třídy sloves, která tvoří polysémická dějová jména. Pro přehlednost představíme nejprve jednotlivé třídy stručně, označíme je velkými tiskacími písmeny, poté je rozvedeme dále v textu:

A) *result-object verbs* (nebo dále zkráceně ROV) děje, při kterých vzniká nový předmět/entities

B) *resultative action verbs* (nebo dále zkráceně RAV) označují události, které:

Bi) vytváří nový objekt/entities ve vztahu k již existujícímu předmětu

Bii) vytváří charakteristickou modifikaci existujícího předmětu/entities

C) *non-resultative action verbs* (nebo dále zkráceně NRAV) označují události, které:

Ci) jsou aspektuálně zařazené jako *activity verbs*

Cii) neovlivňují či nemodifikují předmět

Ciii) buď nereferenčně ovlivnily téma, nebo úplně odstranily svůj předmět

2.3.1 Result-object verbs

A) „*result-object verbs* označují děje, při nichž vzniká nový předmět/entities a kde daný předmět odpovídá nějakému přírůstku (...).“⁸⁵ Příklady mohou být slovesa typu *costruire* –postavit/konstruovat, *comporre* –skládat a *creare* –vytvořit, jsou bivalentní a denotují komplexní děje (či změny stavu).

Nominalizace těchto sloves vyjadřují děje stavění či tvoření něčeho, co před začátkem děje neexistovalo; co začalo existovat až po dovršení děje.

Příklady:

⁸⁵ Ibid. Str.4. Orig.: “a) *result-object verbs*, denoting events which put into existence a new object/entity and where the „effected“ object corresponds to an incremental theme (...)”

(1) *La creazione di quella scultura (da parte dell'artista) fu lunga e difficoltosa.*

Vytváření té sochy (ze strany umělce) byla zdlouhavá a složitá.

(2) *Questa splendida creazione rappresenta un esempio dell'architettura del XIX secolo.*

Tento krásný výtvar představuje příklad architektury 19. století.

(3) *La creazione (*della scultura) è bella.*

*Výtvar (*sochy) je krásný.*

Substantivum *creazione* v (1) je jednoznačně dějové, nese význam procesu, durativity. Substantivum v (2) odkazuje na konkrétní předmět – výsledek děje. Lze jej pluralizovat, nevyžaduje argumenty a nevyjadřuje durativitu. Při doplnění argumentů nabývá substantivum *creazione* významu procesu, jako vidíme v (3). Resultativa derivovaná z ROV tedy zcela absorbují slovesný argument, protože odkazují k předmětu vzniklého dějem, který byl slovesem denotován.

2.3.2 Resultative action verbs

B) „*resultative action verbs* (slovesa výsledků děje, dále RAV) *označují děje, které:*

Bi) vytváří nový objekt/entities navíc/ve vztahu k již existujícímu předmětu zastoupenému přímým předmětem slovesa

Bii) vytváří významnou modifikaci již existujícího předmětu/entity⁸⁶

Skupinu Bi) označme jako *resultative verbs of creation*, neboť děj slovesa tvoří nový předmět, který se nějak vztahuje k již existující entitě (např. *traduzione, překlad*). Do této skupiny patří slovesa typu *copiare* „kopírovat“, *imitare* „imitovat“, *rappresentare* „reprezentovat“ nebo *tradurre* „překládat“. Například *traduzione* vyjadřuje entitu obdrženou díky akci překládání, která je nová a liší se od původní entity (v tomto

⁸⁶ Ibid. Str. 4. Orig.: „*b) resultative action verbs, denoting events which:*

i) create a new object/entity besides/in relation with an existing one represented by the direct object of the verb,

ii) create a salient modification on an existing object/entity;(…)”

případě nějakého textu) syntakticky označovaného jako slovesný předmět; proto *traduzione* představuje novou entitu v blízkém vztahu k originálnímu textu.

Příklady:

(4) a. *La (sua) traduzione (di questo testo) è piena di errori.*

(Jeho/její) překlad (tohoto textu) je plný chyb.

b. *Molte traduzioni sono piene di errori.*

Mnohé překlady jsou plné chyb.

c. *La traduzione è sul tavolo.*

Překlad je na stole.

Traduzione v příkladech (4a, b) odkazuje k výsledku děje označeného slovesem *tradurre*. Jméno může být doplněno zájmenem přivlastňovacím (*sua*) a lze jej pluralizovat. Na rozdíl od deverbativ ROV, přítomnost vnitřního doplnění (*di questo testo*) neovlivní interpretaci *traduzione*. V (4c) vidíme, že je možná další interpretace – denotace předmětu, který obsahuje překlad samotný.

Skupinu sloves Bii) označíme jako *resultative verbs of modification*, protože tato slovesa zřetelně mění či modifikují předmět. Jsou jimi například *correggere* a *modificare*. Modifikaci rozumíme buď přidání materiálu (*ricoprire* – přikrýt, *argentare* – postříbřit) nebo rozbití či nalomení předmětu (*rompere* – rozbít, *tagliare* – rozkrojit). Deverbativa tohoto typu mají tedy jen jednu konkrétní interpretaci.

Příklady:

(5) a. *La correzione di questo documento (da parte della segretaria) è stata lunga e laboriosa.*

Oprava tohoto dokumentu (sekretářkou) byla zdlouhavá a složitá.

b. *Ripetute correzioni hanno modificato il testo originale.*

Opakované opravy pozměnily původní text.

c. *Questa correzione è errata.*

Tato oprava je špatná.

d. *Le correzioni sono sul tavolo.*

Korektury jsou na stole.

V případě (5a) substantivum *correzione* vyjadřuje děj a chová se jako komplexní dějové jméno; v (5b) je substantivum v plurálu, ale stále má význam *ohraničeného děje*. V (5c) je *correzioni* referenční, protože odkazuje k výsledku děje denotovaného slovesem *correggere*. Substantivum v (5d) denotuje konkrétní předměty: této interpretace je dosaženo metonymickou transpozicí. Podobně jako *traduzioni* v (4b), *correzioni* by mohlo označovat předměty, jež samy o sobě opravy obsahují, přesnou povahu těchto předmětů by bylo možno určit z kontextu.

„Rozdíl mezi třídami sloves A) a B) je v odlišných dějích (akcích), které jsou vyjádřeny jejich predikáty: obě třídy sloves (result-object verbs a resultative action verbs) vytváří nové entity, ale zatímco RAV tvoří nové entity vztahující se k těm již existujícím, ROV nemají již existující korespondující entity. A tak jsou ROV sémanticky „jednopředmětové“ predikáty, zatímco RAV jsou predikáty s dvěma předměty.“⁸⁷

Poslední třídou sloves, kterou autorky Antonietta Bisetto a Chiara Melloni ve své studii představily, jsou non-resultative action verbs.

2.3.3 Non-resultative action verbs

C) „non-resultative action verbs („nevýsledková“ slovesa aktivit, dále NRAV), která označují děje, které:

Ci) jsou aspektuálně klasifikovány jako activity verbs⁸⁸, proto jsou strukturně charakterizovány jako mající jednoduché šablony (např. amministrare - spravovat);

Cii) neovlivňují či nemodifikují objekt, který odpovídá globálně pojatému tématu (např. trasferire – přeložit ve smyslu převézt);

⁸⁷ Ibid. Str.4. Orig.: „The difference between classes a) and b) is to be found in the different “action” expressed by the predicates: both result-object and resultative action verbs put into existence new entities, but while the latter create new entities related to/besides the already existing ones, the former do not have an already existing correspondent entity. Therefore, we maintain that result object verbs are semantically one-object predicates while resultative action verbs are two-objects predicates.”

⁸⁸ Stavová slovesa jsou z tohoto třídění automaticky vyloučena, protože nedenotují děje.

Ciii) bud' nereferenčně ovlivnily motiv, nebo úplně odstranily jejich předmět (consumption/destruction verbs) (např. annullare – anulovat, zrušit).“⁸⁹

Slovesa této třídy denotují děje, jež nepřináší „výsledky“, ať už vytvořené předměty, nebo jejich modifikace. Jednotlivými podskupinami se budeme krátce zabývat dále. Zde uvádíme příklady nominalizací sloves třídy C:

Příklady:

(6) a. *L' amministrazione di questo podere (da parte del fattore) è stata efficiente.*

Správa tohoto majetku (ze strany soudního zmocněnce) byla efektivní.

b. *?Le buone amministrazioni (di un'impresa) danno sempre risultati apprezzabili.*

Dobré spravování (pl.) podniku vždy přináší dobré výsledky.

c. *Questa amministrazione è composta da persone esperte.*

Tato správa je složena ze schopných lidí.

c'. *L' amministrazione è al primo piano.*

Správa (kancelář) je v prvním patře.

V (6) vidíme všechny možné interpretace deverbativa *amministrazione* vytvořeného ze slovesa aktivity *amministrare*.

Jak vidíme na příkladech (6 c-c'), konkrétní významy jsou dány pragmatickou znalostí – pouze díky pragmatické znalosti chápeme význam *amministrazione* jako skupinu lidí nebo nějakou strukturu, která něco spravuje v (6c) a místo, odkud se správa řídí v (6c').

⁸⁹ Ibid. Str. 4. Orig.: „c) non-resultative action verbs, denoting events which:

i) are aspectually classified as activity verbs, hence structurally characterised as having simple structure templates;

ii) do not affect or modify the object which corresponds to a holistic theme;

iii) either have a non-referentially affected theme or completely remove their object (consumption/destruction verbs).”

Nominalizace sloves aktivit, tvoří plurál, protože se chovají spíše jako hromadná jména, nepřipouští tedy plurál. „*Toto chování lze vysvětlit tím, že slovesa aktivity postrádají télos (neboli prvek změny stavu). Protože procesy či aktivity jsou charakterizovány jako homogenní a neohrazené, substantiva, která je denotují, by mohla vykazovat stejné vlastnosti.*“⁹⁰

Ke třídě sloves Cii) patří predikáty označující děje, které ani nemodifikují předměty ani nevytváří nové entity ve vztahu s existujícím předmětem. Nevytvářejí „výsledky“ v přímém slova smyslu. Patří sem například slovesa *trasferire* (přesunout), *spostare* (hýbat/přemístit), které označují změnu místa. Na příkladech (7) a (8) vidíme, že jejich deverbativa mají jen jeden význam, dějový, a to jak v singuláru, tak i v plurálu.

(7) *Il trasferimento di Lucia è stato inaspettato.*

Luciin přesun byl nečekaný.

(8) *Continui trasferimenti hanno danneggiato il redimento dell'ufficio.*

Neustálé přesuny narušily výkonnost kanceláře.

(9) a. *La pulitura del disco solitamente dura mezz'ora.*

Čištění disku trvá obvykle půl hodiny.

b. *Frequenti puliture del disco giovano al computer.*

Časté čištění (pl.) disku je dobré pro počítač.

(10) a. *L' annullamento del nostro appuntamento mi ha molto irritato.*

Zrušení naší schůzky mě velmi rozčílilo.

b. *I continui annullamenti hanno ritardato l'anteprima del nuovo spettacolo.*

Opakovaná zrušení (anulace) zpozdila předpremiéru představení.

c. *Gli annullamenti sono sullo scaffale di destra.*

⁹⁰ Ibid. Str. 9. Orig.: „*This behaviour can be explained with the fact that activity verbs lack télos (or a change of state component). Since processes/activities are characterised as unbounded and homogeneous, nominals denoting them might show the same property.*“

Storna (anulace) jsou na policiče vpravo.

Na příkladech (9) a (10) vidíme deverbativa poslední skupiny sloves aktivit Ciii). Od podtřídy sloves Cii) se liší tím, že mění stav věci namísto změny předmětu samotného. Ve (9 a, b) a (10 a, b) vidíme substantiva označující děj, v plurálu i singuláru. Jedinou možnou interpretaci výsledku pozorujeme u (10 c), opět díky metonymické transpozici.

Non-resultative action verbs můžeme charakterizovat neschopností vytvořit výsledek, ať už tím myslíme novou věc, anebo její konkrétní modifikaci.

„Důvod pro nerezultativní povahu těchto skupin predikátů vychází ze dvou odlišných úrovní: ze sémantické šablony pro aktivity a z konstanty sloves jako jsou change of location verbs, change of state verbs a removal/annulment verbs.“⁹¹

Vidíme tedy, že existují i jiná rozdělení dějových jmen, a to např. na základě bližšího zkoumání jejich dějové šablony.

2.4 Dějová jména

Gaston Gross a Ferenc Keifer (1995) ve svém článku popisují jména, která denotují takzvané náhodné děje (*les événements fortuits*) a také jména denotující děje tvořené (*les événements créés*). Zkoumaná jména mají ve větě úlohu predikátu.

Autoři nejprve shrnuli několik parametrů, na základě nichž pak definují a zkoumají rozlišné děje. Mezi takovými parametry jsou např.:

(a) *přítomnost svědka*⁹²,

(b) *přítomnost aspektu*, „*který je ději vlastní*“⁹³,

(c) „*deverbativní dějová jména „dědí“ argumentovou strukturu slovesa, ze kterého vznikla. (...)*“⁹⁴

⁹¹ Ibid. Str.11. Orig.: „(...) the reason for the non-resultative character of these groups of predicates originates at different levels: the one of the semantic template as for activities and the one of the constant as for change of location, (referential) change of state and removal/annulment verbs.“

⁹² Gross Gaston, Kiefer Ferenc (1995), La structure événementielle des substantifs. *Folia linguistica*, XXIX 1/2. Berlin, Mouton de Gruyter, s. 43-65. Str.52. Orig.: „(a) Un événement a toujours un témoin. Ce peut être un témoin visuel (ou auditif) de l'événement ou représenter un média (télévision, radio ou presse) dont on admet qu'ils se portent garant de la véracité de l'information qu'ils diffusent.“

⁹³ Ibid. Str. 52. Orig.: „(b) Un événement est caractérisé par un aspect qui lui est propre.“

(d) „*děj může být činem člověka, který jedná vědomě,*“⁹⁵ je tedy agensem děje.

(e, f) „*děj implikuje nějaké místo, které představuje prostředí, kde se děj uskuteční.*“⁹⁶

Děj nemůže být chápán mimo časový rámec.

(...)

Jak vidíme, při vytváření parametrů pro analýzu dějů ve svém článku se autoři zabývali především sémantikou. Jejich cílem je stanovit typologii dějů na základě zmíněných obecných vlastností (parametrů).

2.4.1 Les événements fortuits

První skupinou dějů jsou tzv. *náhodné děje (les événements fortuits)*, jejichž nominalizace připomínají Roudného kategorii výsledků děje. Vyznačují se tím, že postrádají *svědka*. Ovšem, existují výrazové prostředky, kterými můžeme *svědka* ve větě vyjádřit. Tyto však necharakterizují vnitřní povahu děje; například *nehoda (accident)* zůstane vždy nehodou, ať už upřesníme, zda se konala *před očima svědků* či nikoliv. Co autoři považují za klíčové, je přítomnost (respektive nepřítomnost) agense, tyto (náhodné) děje totiž nepřipouštějí agentivní podmět:

(17) a. **Luc a fait un accident.* (**Lukáš udělal nehodu.*⁹⁷)

b. *Luc a eu un accident.* (*Lukáš měl nehodu.*)

(18) a. **Les ouvriers ont fait une explosion.* (**Dělníci udělali explozi.*)

b. *Les ouvriers ont provoqué une explosion.* (*Dělníci vyvolali explozi.*)

Kategoriální sloveso, které se s těmito ději vyskytuje nejčastěji, je *se produire*. „*Toto sloveso vylučuje jakýkoli lidský zásah v procesu děje, (...)*“⁹⁸

⁹⁴ Ibid. Str. 52. Orig.: „(d) Les substantifs d'événement déverbaux héritent de la structure argumentale du verbe de base.(...)“

⁹⁵ Ibid. Str. 52. Orig.: „(e) Un événement peut être le fait d'un sujet humain qui agit consciemment. (...)“

⁹⁶ Ibid. Str. 53. Orig.: „(f) Un événement implique un lieu représentant le cadre où il se passe.“

⁹⁷ Pozn. autora. Věta „*Luc a fait un accident*“ by se jistě dala přeložit jako „*Lukáš způsobil nehodu.*“.

Domníváme se však, že by tomuto překladu spíše odpovídalo sloveso *causer*.

⁹⁸ Ibid. Str. 54. Orig.: „Ce verbe exclut toute intervention humaine dans le processus, (...)“

Role svědka může připadnout na podmět (pak je tedy možné použít slovesa jako *assister à, être témoin de* (účastnit se, být svědkem) apod.), nebo na doplněk slovesa (*complément du verbe*), jako je např. *surprendre* (překvapit):

(19) *Nous avons assisté à un crash.* (Účastnili jsme se bouračky.)

(20) *L'orage nous a surpris au moment où nous traversions la rivière.* (Když jsme přecházeli řeku, překvapila nás bouřka.)

V případě, že se jedná o fyzikální či meteorologické fenomény, *svědkem* bývá zpravidla přístroj k jejich měření:

(21) *Le thermomètre affiche une augmentation de 10 degrés.* (Teploměr ukazuje oteplení o deset stupňů.)

Časové i prostorové umístění dějů vychází z jejich povahy. Náhodné děje také mohou, ale nemusí být doprovázeny adjektivy, jako např. *inattendu, imprévu, accidentel, surprenant,...*

Autoři dále navrhují podrobnější dělení skupiny *náhodných dějů* podle aspektu, a to na děje *momentální* (*ponctuels*) a *durativní* (*duratifs*). Momentální děje nejsou kompatibilní s adverbialními komplementy.

Momentální náhodné děje (*événements fortuits ponctuels*)

Momentální děje se neslučují s některými modifikátory, jako jsou *lentement, progressivement, pas à pas* apod. Existují také kategoriální slovesa, která implikují přesný, momentální děj: *advenir, arriver, intervenir, surgir, survenir* apod. Příklady:

(22) a. *Il se fit un dé clic.* (Něco cvaklo.)

b. *Un court-circuit est survenu dans ce dispositif.* (V tomto zařízení došlo ke zkratu.)

Durativní děje (*événement fortuits duratifs*)

Durativní děje mohou mít inchoativní, durativní či terminativní aspekt. Slovesa mohou nabývat různých významů a doprovázet jak momentální, tak durativní děje. Tak například sloveso *éclater* ve spojení *coup de feu* doprovází děj momentální, ale se subjekty jako *orage* nebo *incendie* označuje aspekt inchoativní.

(23) *L'orage qui vient d'éclater sera de courte durée. (Bouřka, která právě propukla, nebude dlouho trvat.)*

Výše jsme zmínili, že náhodné děje nepřijímají agentivní podmět. Přijímají však kauzativní operátory. Těmito mohou být např. kauzativní slovesa, nebo spojení, která předchází „přísllovečným určením“ důvodu (*compléments circonstanciels de cause*), např. *du fait que, à cause de, en raison de*. Kauzativní slovesa však nejsou homogenní, nerozlišují mezi momentálními a durativními ději (viz slovesa *produire, causer, provoquer, entraîner, ...*).

Autoři se ve své práci nesnaží vytvořit úplnou typologii náhodných dějů, pouze představují neúplný výčet, aby poukázali na rozmanitost této podskupiny. Seznam dějů, které představují, nerozlišuje děje na durativní a momentální, ale na různé domény, do kterých jména patří: přírodní katastrofy (*tremblement de terre*), technické incidenty (*fuite d'eau*), meteorologické jevy (*pluie, neige*), akustické jevy (*bruit, clac*), vizuální jevy (*flash, éclair*), epidemie a nemoci (*choléra, peste*), změny stavu (*accroissement, appauvrissement*).

2.4.2 Les événements „créés“

Dosud jsme popisovali predikáty náhodných dějů, vzniklých náhodou, jejichž podměty byly neagentivní. Vytvořené děje, jak je popisují Gross a Keifer (1995) připomínají ty děje, jejichž rezultativa Roudný (1967) označil jako výsledky činnosti – jsou totiž závislé na konání subjektu. Gross a Keifer (1995) se shodují a ukazují, že tyto predikáty mají podměty, které jsou lidské, agentivní. Pro vyjádření těchto dějů existují slovesa, jež implikují přítomnost *svědků*, např. sloveso *assister* či *organiser*. Na rozdíl od náhodných dějů, vytvořené děje nepřijímají sloveso *se produire*:

(24) *Le préfet a organisé ce défilé. (Hejtman zorganizoval tento pochod.)*

(25) **Il s'est produit un défilé. (Vznikl pochod.)*

Agentivní podměty mohou být důvodem k přítomnosti adjektiv, jako jsou *improvisé, réussi, planifié* či *préparé*. Díky vyjádření agentivního podmětu můžeme také upřesnit místo a čas či délku trvání děje, a to jak slovesy, tak příslušným přísllovečným určením. K vlastnostem těchto dějů můžeme také přidat kompatibilitu s kauzativními operátory, jako *donner lieu à, occasionner*, apod. Je tedy vidět, že děje náhodné a vytvořené se liší na základě jazykových vlastností.

Autoři opět nabízejí výčet domén, do kterých spadají vytvořené děje, opět se nejedná o úplný seznam:

a) „*politické a diplomatické děje (élections, guerre, état d'urgence) jsou charakterizovány svými symetrickými predikáty (la paix entre A et B, la convention entre A et B) aktualizovanými slovesy, jako proclamer, établir, conclure, atd.*

b) *sociální události (grève, manifestation, émeute) jsou zvláštní tím, že se konají vždy proti něčemu či někomu, existují pro ně zvláštní kauzativní slovesa, jako déclencher;*⁹⁹

c) svátky a ceremonie jsou charakteristické slovesy, se kterými se pojí: *organiser, assister à, participer à, se rendre à, ...;*

d) představení (*pièce de théâtre, film, concert, audition*), se pojí s různými slovesy podle jednotlivých druhů, patří sem i složená slovesa, jako *faire une réservation pour, prendre un billet pour, avoir une place pour.*

Je zajímavé, že autoři tyto vytvořené děje nerozdělovali dále na momentální a durativní, pouze zmiňují příklad *défilé militaire*, který může mít durativní čtení, jak ukazují následující slovesa:

(26) a. *Le défilé a commencé à 8h et se terminera à midi.*

b. *Le défilé s'est déroulé sans incidents.*

V závěru své práce stručně zmiňují takzvané cyklické děje, tedy děje či události, které se opakují v určitých cyklech.

2.4.3 Cyklické děje

Existuje několik cyklických dějů, jež se pravidelně opakují, například národní či náboženské svátky, některé sociální či individuální události (návrat žáků do školy či

⁹⁹ Gross Gaston, Kiefer Ferenc (1995), La structure événementielle des substantifs. *Folia linguistica*, XXIX 1/2. Berlin, Mouton de Gruyter, s. 43-65. Str. 63. Orig.: „(a) Les événements politiques et diplomatiques (*élections, guerre, armistice, traité, état d'urgence*) se caractérisent par le fait que dans le domaine diplomatique, ce sont souvent des prédicats symétriques (*la paix entre A et B, la convention entre A et B*) actualisés par des verbes comme *proclamer, établir, conclure*, etc. (b) Les événements sociaux (*grève, manifestation, émeute*) ont la particularité d'avoir lieu pour ou contre quelqu'un ou quelque chose: *il y a eu une grève contre la diminution des salaires*. Il existent des causatifs appropriés comme *déclencher, déclencher la guerre, une manifestation*.“

narozeniny). „Tato substantiva nemohou být aktualizována slovesy typu *intervenir* či *se produire*“¹⁰⁰:

(27) **Noël/Pâques s'est produit agréablement.* (*Vánoce/Velikonoce se udály příjemně.)

Nejvhodnější sloveso, které lze s těmito substantivy použít, zdá se, je *tomber*, jehož doplněk je měsíc, den, nebo den v měsíci.

(28) *Cette année, Pâques a lieu le premier dimanche d'avril.* (Letos Velikonoce připadly na první neděli v dubnu.)

Pokud tyto děje interpretujeme jako svátky či slavnosti, můžeme slovní spojení kombinovat se slovesem *assister à*:

(29) a. **Nous avons assisté à Noël cette année.* (*Letos jsme se zúčastnili Vánoc.)

b. *Nous avons assisté aux fêtes de Noël cette année.* (Letos jsme se zúčastnili oslav Vánoc.)

Ty děje, které připadají na konkrétní data, nepřijímají žádná specifická kauzativa: **provoquer*, **causer*, **entraîner Noël*. Jediné možné kauzativní sloveso se zdá být *fixer*.

2.5 Předvídatelnost procesu nominalizace

Slovotvorné procesy jsou často nepředvídatelné. V angličtině sice jistá předvídatelnost existuje, ale netvoří pravidlo: například slovesa zakončená na *-ate* přijmou při nominalizaci sufix *-tion*, stejně tak adjektiva, která jsou zakončená na *-ible/-able* utvoří jméno se sufixem *-ity*.

(30) a. *create/creation* b. *respectable/respectability*

Neexistuje však žádné pravidlo, které by předpovídalo, že např. *refuse* přijme sufix *-al*, nebo *accuse* přijme sufix *-ation*.

Všimněme si také, že „*derivační proces je „blokován“ v případě, že v jazyce již existuje lexikální jednotka, na jejíž „místo“ bychom dosadili derivát.*“¹⁰¹

¹⁰⁰ Ibid. Str. 64. Orig.: „*Ces substantifs ne sont pas actualisés par les supports intervenir, se produire.*“

(31) *study* → *student*/**studer*

V této kapitole jsme prokázali, že každý jazyk má vlastní derivační postupy, a také že existují různé druhy nominalizací, které nejsou univerzální (např. příčinná nominalizace ve francouzštině neexistuje).

2.6 Závěry

V kapitole 2 jsme se zabývali různými přístupy k procesu nominalizace, a také různými způsoby třídění derivátů. Pohlíželi jsme na dějová jména z hlediska morfologie a sémantiky a porovnávali jsme, jak nominalizační proces funguje v různých jazycích – především v angličtině, češtině a francouzštině.

Studovali jsme vliv sufixů na výsledný význam nominalizace a představili jsme pojetí dějových jmen a jejich hierarchizaci od několika autorů. Systém třídění těchto jmen není jednotný. Podle dějovosti se dějová jména dělí na dějová a rezultativní. Rezultativní se podle argumentů/aktantů dále dělí na agentivní, instrumentální, lokativní, objektová a další.

Prokázali jsme, že dějová jména jsou polysémní a že mají často jak dějový, tak rezultativní význam. V následující části představíme další možné testy, díky kterým od sebe dějová a rezultativní jména odlišíme.

2.7 Doplnující testy k určení dějovosti či nedějovosti jmen

Doposud jsme se zabývali vlastnostmi dějových jmen a jejich uspořádáním. Zmínili jsme již několik odlišností mezi dějovými jmény a rezultativy (viz. kapitola 1.2 Argumentová struktura, 2.3 Třídy sloves, která tvoří polysémická rezultativa, nebo 2.4 Dějová jména).

V práci *L'article zéro en français: un imparfait du substantif?* se J. C. Anscombre¹⁰² zabýval mimo jiného i rezultativními jmény, a jejich rozlišením od dějových jmen.

¹⁰¹ Comrie Bernard, Thompson Sandra A. (1985), Lexical nominalization. In: Shopen T., *Language typology and syntactic description*. Cambridge University Press, 1985, s. 358. Orig: „(...) a derivational process is often blocked just in case the language happens to have a lexical item already filling the „slot“ which the derived form would occupy.“

¹⁰² Anscombre Jean-Claude (1986), *L'article zéro en français: un imparfait du substantif?* *Langue française*, Volume 72, Numéro 1, s. 4 - 39.

Obvykle stojí v opozici dva výrazy – vlastnost a proces, kde vlastnost je inherentní nějaké bytosti/věci, která je pro ni charakteristická (Anscombe: 1986:10). „Naopak proces není bytosti/věci vlastní, charakterizuje ji pouze přechodně. Mezi procesy rozlišujeme stavy (jež nepopisují průběh změny, např. *aimer, vouloir, savoir*) a akce (jež popisují změnu). Podle autorů Vendler, 1957; Kenny, 1953; Mourelatos, 1978; Dowty, 1977 a Smith, 1983, akce rozdělujeme na aktivity (*courir, rire*), „*accomplishments*“ (*peindre un tableau, construire une maison*), a „*achievements*“ (*promettre, trouver*).“¹⁰³

Zmiňme také, že existují různé jazykové postupy, jak z procesu vytvořit vlastnost; například sufix *-able* vytvoří z procesu *respecter* vlastnost *respectable*.

„Ve francouzštině existují jména označující proces, především dějová jména“¹⁰⁴; tato označují buď průběh akce, nebo její výsledek, případně obojí. Akce a její výsledek mohou být označeny různými lexémy, ale ve francouzském jazyce existuje také mnoho lakun – jsou lexémy pro akci, ale lexémy pro výsledek chybí (např. k rezultativním jménům *filtrat, facture, poli* existují jména s dějovými významy *filtrage, facturation* a *polissage*, kdežto k rezultativnímu *paraphe* není ve francouzštině jméno se stejným slovesným základem, které by označovalo děj).

Autor navrhuje testy ke zkoumání dějových jmen; k určení, zda dějové jméno znamená akci samotnou její výsledek:

I) substantiva, jejichž význam je dějový mohou vstupovat do konstrukcí typu *méthode de N, une opération de N, un mode de N, une règle de N, un effort de N, une volonté de N, un acte de N, le résultat de N, l'arrêt de N, la cessation de N*, kde N je dějové jméno s dějovým významem:

(32a) *Le résultat du forage a été décevant.* (Výsledek vrtání byl klamný.)

¹⁰³ Anscombe Jean-Claude (1986), *Op. cit.* s. 10. Orig.: „Le procès est par contre-coup ce qui n'est pas inhérent à un être, mais le caractérise de façon passagère. Parmi les procès, nous distinguons les **états** (qui ne constituent pas un changement, par ex. *aimer, vouloir, savoir*), et les **actions** (qui introduisent un changement). Parmi les ations, suivant cela de Vendler, 1957; Kenny, 1953; Mourelatos, 1978; Dowty, 1977; Smith, 1983, nous distinguons les **activités** (*courir, rire*), les **accomplissements** (*peindre un tableau, construire une maison*) et les **achèvements** (*promettre, trouver*).“

¹⁰⁴ Anscombe Jean-Claude (1986), *Op. cit.* s. 11. Orig.: „(...) le français possède des noms de procès, et en particulier des noms d'action.“

La cessation des facturations a été catastrophique. (Zastavení fakturace bylo katastrofální.)

V kontrastu k těmto větám stojí například:

(32b) **L'effort de solution n'aboutit à rien. (*Snaha řešení k ničemu nevede.)*

**Le résultat du filtrat n'est guère encourageant. (*Výsledek filtrátu není povzbuzující.)*

II) Substantiva s dějovým významem vstupují také do konstrukcí typu *N (par/avec/à) A*, kde *A* je způsobový nebo činitelský komplement:

(33a) *La finition au robot ne présent aucun problème. (Dokončení hoblíkem nečiní žádný problém.)*

Le filtrage par nos laboratoires a permis d'isoler une toxine. (Filtrace našimi laboratoři umožnila izolovat jednu toxickou látku.)

Opět porovnejme věty s rezultativními jmény:

(33b) **Le paraphe par le Président n'est qu'une question de temps. (*Podepisování prezidentem je jen otázka času.)*

**La facture par le service comptable gagnerait à être automatisée. (*Fatuře účetnictví by prospělo automatizování.)*

III) Kombinace určitých sloves umožňuje rozlišit oba typy substantiv:

(34a) dějový význam :

Nous allons procéder à la facturation des frais. (Přejdeme k fakturaci poplatků.)

rezultativní význam :

**Nous allons procéder à la facture des frais. (*Přejdeme k faktuře poplatků.)*

(34b) rezultativní význam :

Le filtrat ne montrait aucune trace de précipité. (Filtrát neprokazoval žádné stopy sraženiny.)

dějový význam :

**Le filtrage ne montrait aucune trace de précipité. (*Filtrace neprokazovala žádné stopy sraženiny.)*

IV) Některá substantiva v jazyce nabývají dočasného trvání, jsou to na příklad *accomplishments*, jenž stojí v opozici proti *achievements*, která v jazyce nevyjadřují trvání, i když ve skutečném světě ano. Test trvání umožňuje určit jména, jež označují *accomplishments*:

(35a) *La signature du traité a duré une heure. (Podepisování smlouvy trvalo hodinu.)*

Le cuvage du vin a pris plusieurs années. (Fermentace vína v sudu trvala několik let.)

(35b) **Le paraphe du traité a duré une heure. (*Parafa smlouvy trvala hodinu.)*

**La cuvée du vin a pris plusieurs années. (*Sud vína trval několik let.)*

Anscombe (1986) kromě testů na rozlišení dějových a rezultativních jmen také nabízí různé definice dějových jmen: „*„nom résultatif“ je takové dějové jméno, které označuje výsledek akce; „nom cyclique“ je jakékoli jméno, které označuje akci s přirozeným koncem; „nom cyclique résultatif“ je název pro jméno označující akci a její přirozený konec.*“¹⁰⁵

Polí je tedy *nom résultatif* (rezultativní), *polissage* je *nom cyclique* (cyklické), a *finition* (jež je dvojsmyslné) je tedy *nom cyclique résultatif* (cyklické rezultativní), zatímco *fini* je pouze rezultativní.

Na těchto testech vidíme, že od sebe lze odlišit dějová a rezultativní jména pod podmínkou, že jejich význam je jasně definovaný. Jedno sloveso také může dát vznik oběma druhům jmen, záleží pak na sufixu, který ke slovesu připojíme.

Rozlišovací testy I a II se zakládají převážně na sémantice a kolokabilitě těchto jmen.

¹⁰⁵ Ibid. s. 13. Orig.: „*Nous appellerons nom résultatif tout nom susceptible de désigner le résultat d’une action (par. ex. filtrat); nom cyclique tout nom dénotant une action ayant une fin naturelle, par analogie avec les veres cycliques; nom cyclique résultatif un nom dénotant une action et la fin naturelle de cette action.*“

Nyní uzavíráme teoretickou část této práce a navazujeme částí praktickou, kde aplikujeme následující testy:

Test 1

K určení dějového či rezultativního významu jmen použijeme Anscombrův test I zmíněný v kapitole 2.7 Doplňující testy k určení dějovosti či nedějovosti jmen.

Test 2

V druhém testu se zaměříme na přítomnost či nepřítomnost argumentové struktury francouzských deverbativ. Inspirujeme se prací Grimshaw. Porovnáme argumentovou strukturu základových sloves a jejich nominalizací a následně se pokusíme stejné nominalizace dosadit do kontextu bez argumentové struktury. Tak prokážeme obligatornost či fakultativnost argumentů.

Test 3

Testem 3 navážeme na Test 2. Vyhledáme ve slovníku základová slovesa deverbativ a další nominalizace, které mohou tvořit. Porovnáme významy, kterých jména nabývají s různými sufíxy, a pokusíme se jména klasifikovat podle kapitoly 2.1 Typy nominalizací.

Test 4

K dějovým jménům ze vzorku se pokusíme ve slovníku najít slovesa, v jejichž okolí se daná jména vyskytují nejčastěji. Příkladové věty budeme excerpovat přímo ze slovníku, nebo také z korpusu FrTenTen, který je přístupný na webovém rozhraní SketchEngine.co.uk.

SketchEngine je na internetu přístupný program, jakýsi vyhledávač slovních spojení, a to v několika jazycích. Je možné v něm hledat kontext jednoho slova, nebo i slovního spojení, případně vyhledávat samotná slova, lemmata, fráze atp.

3 Práce se slovníkem Le Petit Robert

3.1 Metoda získání vzorku

Vyhledávání ve slovníku Le Petit Robert 2012 není obtížné. Kritérii pro vyhledávání, která je dále možné specifikovat, jsou vstupy, fonetika, etymologie, citace nebo legenda¹⁰⁶. Je možné kombinovat zadávaná kritéria a například filtrovat vyhledávání, zaměřit se pouze na určitý slovní druh. Také je zde možnost kombinace kritérií pomocí funkcí *NEBO*, *A*, *KROMĚ* a tak podobně. Toto jsme vyzkoušeli, ale zjistili jsme, že tato metoda přináší zavádějící výsledky.

Po zadání kombinace kritérií, jako jsou *všechna podstatná jména a v definici se vyskytuje „action de“ NEBO „action d“*¹⁰⁷ jsme získali pouze 123 výsledků. Přestože jsme zadali vyhledávat pouze podstatná jména, objevila se ve výsledku i dvě slovesa. Počet výsledků byl nízký a bylo by jej jistě jednodušší dále analyzovat. Nicméně po náhledu na seznam výsledků jsme objevili, že v seznamu chybí velký počet dějových jmen, která splňují kritéria vyhledávání¹⁰⁸. Zjišťovat, proč tomu tak je, není cílem této práce, rozhodli jsme se však ke změně dotazu a dostali jsme mnohem početnější výsledky.

Pozměnili jsme kritéria na *všechna podstatná jména a v definici se vyskytuje „action de“* a získali 2022 výsledků. Dotaz jsme opakovali se změnou druhého kritéria na *„action d“* a získali dalších 730 výsledků.

Po zběžném průzkumu jsme zjistili, že i přes zadaná kritéria se ve výsledném počtu nacházejí i slovesa, adjektiva, adverbia a také předložky nebo samotné sufixy. Některá jména byla ve výčtu jednoho nebo druhého dotazu zobrazena dvakrát, a to kvůli

¹⁰⁶ Vstupy slouží k vyhledávání slov s určitými písmeny nebo skupinami písmen, lze též omezit výběr slovních druhů, či jiných gramatických kategorií, jako je třeba rod podstatných jmen nebo tranzitivita sloves. Fonetiky lze využít, pokud zadavatel zná pouze fonetický přepis slova. Etymologie nabízí vyhledávání slov podle jejich původu nebo doby používání. Kritérium Citace umožňuje náhled na použití slov v citacích politiků, literátů a jiných osob. A konečně legenda nám dovoluje vyhledávat slova podle obsahu jejich popisu, ať už podle jejich definice, příkladů a výrazů nebo také protikladů.

¹⁰⁷ Pokud bychom do dotazu zadávali pouze *„action de“*, ochudili bychom se o velkou část jmen, která jsou tvořena ze sloves začínajících samohláskou, neboť tato jsou ve slovníku uvedena s elidovanou přeložkou *„de“*, například *abdication = action d'abdiquer*. Použití či vynechání apostrofu není relevantní, poskytuje stejné výsledky.

¹⁰⁸ Tak například v prvním seznamu se objevilo jméno *abat* a *abattage*, avšak dějové jméno *abattement* v seznamu chybělo. Dějová jména jako např. *christianisation* či *pillage*, v jejichž definici se vyskytuje zadání *„action de“* v seznamu výsledků také chyběla.

přítomnosti dublet: *départ* (Action de partir. *Départ en voyage*) vs. *départ* (**Loc.** *Faire le départ entre* (deux choses abstraites) : séparer, distinguer nettement).

Po vymazání nerelevantních výsledků jsme se dostali k počtu 2556 jmen, i přesto ale nemůžeme tvrdit, že tento počet odpovídá námi požadovanému seznamu dějových jmen. Důvodem je podmínka, která ovlivňuje charakter dotazu, tedy to, aby definice obsahovala výraz „*action de/d'*“. U mnoha jmen totiž definice skutečně obsahuje „*action de/d'*“, tento výraz však nestojí v čele definice, a tak se nejedná o dějové jméno. Například u slova *censeur* nacházíme tuto definici:

censeur [sãsœœr] nom

(...)

2. (XVIe) **Littér.** Personne qui contrôle, critique les opinions, les actions des autres. → 2. **critique, juge.** *Un censeur sévère, injuste. S'ériger en censeur des actions d'autrui.* (...)

Sice tedy dostaneme jakýsi počet dějových jmen, tento ale rozhodně není úplný, neboť pro definici dějových jmen ve slovníku Le Petit Robert slouží mnoho dalších obrátů, jako je například „*fait de inf.*“, „*mouvement*“ či „*état*“. Přicházíme tak o slova typu *bouillonnement*, jehož definice zní:

bouillonnement [bujõnmã] nom masculin

(...)

1. Agitation, mouvement d'un liquide qui bout ou bouillonne. *Le bouillonnement d'une source.*
2. **Fig.** État d'agitation violente. *Le bouillonnement des esprits. Bouillonnement des désirs, des idées.* → **ardeur, effervescence, tumulte.**

Z konečného počtu 2556 jsme vybrali 30 nejvíce používaných francouzských dějových jmen¹⁰⁹, v jejichž definici figuroval dějový význam na prvním či druhém místě. Na těchto jménech provedeme Testy zmíněné na konci kapitoly 2.7:

¹⁰⁹ Zmíněný seznam 2556 jmen jsme zkřížili se seznamem frekvenční distribuce jmen z francouzského korpusu FrWac přístupného v rozhraní programu SketchEngine. Korpus FrWac obsahuje 1,6 miliardy slov vybraných z webových domén *.fr. Více informací online na <http://wacky.sslmit.unibo.it/doku.php?id=corpora#french>

Test 1 Dějový či nedějový význam jména

Test 2 Argumentová struktura dějových jmen

Test 3 Typy nominalizací (vztah báze a různých sufixů)

Test 4 Kolokabilita jmen se slovesy

Následující tabulka 3.1 zobrazuje daný vzorek třiceti jmen, ve druhém sloupci pak vidíme frekvenci výskytu ve francouzském korpusu FrWac.

3.1 Vzorek jmen s frekvencí		
	Lemma Robert	Fq
1	service	32645
2	information	31187
3	recherche	29113
4	formation	23617
5	rapport	21628
6	action	20949
7	développement	20860
8	activité	20407
9	association	17979
10	oeuvre	17341
11	suite	17185
12	mise	16667
13	fait	16605
14	mesure	15781
15	emploi	14884
16	organisation	13670
17	jeu	12918
18	établissement	12390
19	création	12061
20	vue	11763
21	gestion	11562
22	aide	11462
23	communication	11273
24	gouvernement	11104
25	guerre	11095
26	décision	11062
27	culture	10883
28	mouvement	10728
29	façon	10702
30	analyse	10575

Pro lepší orientaci a práci se vzorkem ke jménům doplníme další informace ze slovníku. Sloupec Odvození vypovídá o tom, zda bylo jméno odvozeno ze slovesa či ne (tuto informaci excerpujeme též ze slovníku) a ve sloupci Etymologie tedy vidíme původ jména. Sloupec Sloveso ukazuje slovesa se stejným kořenem (ať už základová či ne). Poslední dva sloupce obsahují heslovité shrnutí jejich významů tak, jak je uvádí slovník.

3.1 Vzorek jmen s detaily							
	Jméno	Frekvence	Odvození	Etymologie	Sloveso	1. význam	2. význam
1	service	32645	ne	servitium	servir	action de	action de
2	information	31187	ne	informatio	informer	ensemble des actes	résultatif concret
3	recherche	29113	ano	rechercher	rechercher	action de	résultatif
4	formation	23617	ne	formatio	former	action de	résultatif
5	rapport	21628	ano	rapporter	rapporter	action de	résultatif
6	action	20949	ne	acciu/actio	agir	résultatif	activité
7	développement	20860	ano	développer	développer	action de	résultatif
8	activité	20407	ne	activitas	agir	??	qualité
9	association	17979	ne	associacion	associer	action de	résultatif
10	oeuvre	17341	ne	opera	(opérer) ouvrir	activité	action
11	suite	17185	ne	sequita	suire	action de	résult
12	mise	16667	ano	mettre	mettre	action de	
13	fait	16605	ne	factum	faire	action de	résultatif
14	mesure	15781	ne	mensura	mesurer	action de	quantité
15	emploi	14884	ne	employ	employer	action de	résultatif
16	organisation	13670	ano	organiser	organiser	action de	résultatif
17	jeu	12918	ne	jocus	jouer	action de	activité (résult.)
18	établissement	12390	ano	établir	établir	action de	lieu
19	création	12061	ne	creatio	créer	action de	résultatif
20	vue	11763	ano	part.passé de voir	voir	action de	manière
21	gestion	11562	ne	gestio	gérer	action de	action de
22	aide	11462	ne	aiudha	aider	action de	
23	communication	11273	ne	communicatio	communiquer	fait de	action de
24	gouvernement	11104	ano	gouverner	gouverner	action de	agent
25	guerre	11095	ne	werra, « querelle »	« querelle »	action de	
26	décision	11062	ne	decisio	décider	action de	résultat
27	culture	10883	ne	couture, cultura	cultiver	action de	résultatif concret
28	mouvement	10728	ano	mouvoir	mouvoir	fait	action de
29	façon	10702	ne	factio	faire	action de	manière
30	analyse	10575	ne	analisis	analyser	action de	

3.2 Test 1: Dějový či nedějový význam jména

K určení dějového či rezultativního významu jmen použijeme Anscombrův test I zmíněný v kapitole 2.7 Doplnující testy k určení dějovosti či nedějovosti jmen.

Jak je vidět z tabulky **3.1 Vzorek jmen s detaily** z předchozí kapitoly, informaci o dějovém či nedějovém významu můžeme excerpovat již ze slovníku, včetně konkrétních příkladů. Z této tabulky také vyplývá, že téměř všechna jména ze vzorku jsou polysémní (mají jak dějový, tak rezultativní význam). Podle definic ze slovníku jsou pouze jména č. 10 *oeuvre*, č. 12 *mise*, č. 22 *aide*, č. 25 *guerre* a č. 30 *analyse* ryze dějová. Jména zkusíme podrobit testům, které sestavil Anscombe, a o kterých jsme psali v kapitole 2.7.

Podle bodu I) kapitoly 2.7 mohou být substantiva s dějovým významem vložena do konstrukcí typu *méthode de N*, *une opération de N*, *un mode de N* (...), kdežto resultativa nikoli¹¹⁰. Použijeme tři zmíněné konstrukce a pokusíme se zjistit, zda do nich daná jména ze vzorku vstupují. Pro náš výzkum použijeme SketchEngine a aktuální verzi korpusu FrTenTen, s více než 10 miliardami slov¹¹¹.

Hypotéza H1: „Pokud mají jména dějový význam, vyskytují se alespoň v jedné z těchto konstrukcí 1. *méthode de N*, 2. *une opération de N*, 3. *un mode de N*, kde *N* je dějové jméno ze vzorku.“

Pokud mají jména pouze rezultativní význam, v těchto konstrukcích se nevyskytují. V našem seznamu se podle definic ze slovníku čistě rezultativní jména nevyskytují.

Následující tabulka zobrazuje četnost výskytů jmen ve zmíněných konstrukcích v korpusu FrTenTen. V prvním sloupci vidíme seznam vybraných (dle Roberta ryze) dějových jmen ze vzorku, další sloupce znázorňují četnosti výskytu jména v dané konstrukci.

¹¹⁰ Anscombe (1986) bohužel nezmiňuje, zda do těchto konstrukcí vstupují všechna dějová jména. Dokazuje však, že resultativa do nich rozhodně nevstupují.

¹¹¹ přesný počet slov aktuální k 19. 5. 2013 je 10 666 617 369.

3.2 Tabulka Testu 1: Dějová jména				
N	Význam podle Roberta	méthode de N	une opération de N	un mode de N
oeuvre	Dějový	0	0	0
mise	Dějový	695	617	913
aide	Dějový	37	98	18
guerre	Dějový	77	226	33
analyse	Dějový	1673	15	115

Přestože je *oeuvre* ve slovníku definováno jako dějové, podle testů J.-C. Anscombra by bylo označeno jako rezultativní. Definice jména *oeuvre* ve slovníku popisuje *oeuvre* jako „aktivitu, práci“ ve slovních spojeních (*activité, travail, dans les expressions*) jako jsou např. *Se mettre à l'oeuvre* nebo *Être à l'oeuvre*. Soudíme, že kvůli tomuto úzkému dějovému požití jméno *oeuvre* do konstrukcí nevstupuje.

Prohledáme-li definici dál, najdeme ještě např. „*Lidský čin míněný vzhledem k náboženským nebo morálním zákonům.*“ „*Action humaine, jugée au regard de la loi religieuse ou morale.*“¹¹²“). Tímto však tato „definice dějového významu“ končí.

Pro každou konstrukci s dějovým jménem jsme v programu SketchEngine vybrali také jednu příkladovou větu a lokalizovali ji do češtiny:

Příkladové věty	překlad
<i>oeuvre</i>	<i>dílo</i>
-	-

mise:

<i>Des chercheurs ont mis au point une nouvelle méthode de mise en veille des Smartphones qui permet d'économiser environ 44% d'énergie pour la majorité des appareils.</i>	<i>Výzkumníci zpracovali nový způsob nastavení režimu pohotovosti u smartphonů, který u většiny přístrojů ušetří přibližně 44% energie.</i>
<i>C'est une opération de mise au pas de la plume.</i>	<i>Je to prosazování brku.</i>
<i>Les premières étapes de ce mode de mise en place des outils informatiques se construisent sur papier, par la réflexion et la discussion, avant d'écrire les premières lignes de code.</i>	<i>Informační nástroje jsou v prvních fázích jejich zavádění zapisovány na základě úvah a diskuzí na papír, poté se vytváří první kódování.</i>

¹¹² Příkladová věta: *Chacun sera jugé selon ses œuvres.* Zdroj: *Le Petit Robert 2012.*

aide:

<i>Changer la méthode d'aide pour servir le développement durable (Tchad)</i>	<i>Změnit způsob podpory pro účely udržitelného rozvoje (Čad)</i>
<i>Le S.I.T.O.M.A.P. a décidé de lancer une nouvelle opération d'aide au compostage domestique auprès des usagers résidant sur le territoire du syndicat.</i>	<i>Společnost S.I.T.O.M.A.P. se rozhodla, že zavede nový způsob podpory kompostování v domácnostech u uživatelů, kteří bydlí na území obce.</i>
<i>Car là vous critiquez une religion qui existe depuis des siècles et un mode d'aide contre la voie du mal.</i>	<i>Neboť nyní kritizujete náboženství, které existuje už věky, a také formu pomoci proti cestě zla.</i>

guerre:

<i>C'est la méthode de guerre du XXIème.</i>	<i>To je způsob válčení dvacátého prvního století.</i>
<i>L'opération de guerre psychologique est alors réussie.</i>	<i>Účinek psychologického nátlaku je tedy úspěšný.</i>
<i>Nouveau mode de guerre qui influe sur le moral.</i>	<i>Nová forma války, která oblivňuje morálku.</i>

analyse:

<i>Etude de profil L'étude de profil est une méthode d'analyse des données clients.</i>	<i>Studie profilu. Studie profilu je metoda analýzy údajů o klientech.</i>
<i>L'opération d'analyse des tâches se fait en deux grandes phases.</i>	<i>Provedení analýzy úkolů má dvě fáze.</i>
<i>Elle ajoute également le mode d'analyse asynchrone des transferts d'archives.</i>	<i>(Ona) také přidává nesynchronizovaný způsob analýzy přesunu archivů.</i>

Jak je vidět, český překlad dějových jmen často není dějový, ale rezultativní. Použili jsme různé překladatelské postupy.

Závěr Testu 1

Hypotézu H1 se nám podařilo prokázat. Dějová jména skutečně vstupují do konstrukcí typu *méthode de N*, *une opération de N*, *un mode de N*; jak vidíme v tabulce **3.2 Tabulka Testu 1**, některá jména se v takovýchto konstrukcích vyskytují častěji než jiná.

Pro analýzu dějového nebo rezultativního významu francouzských jmen v konstrukcích nelze použít překlad do češtiny; vzhledem k využití různých překladatelských postupů mají české překlady dějových jmen různý význam – ať už dějový nebo rezultativní.

3.3 Test 2: Argumentová struktura dějových jmen

V druhém testu se zaměříme na přítomnost či nepřítomnost argumentové struktury francouzských deverbativ. Inspirujeme se prací Grimshaw (1990). Porovnáme argumentovou strukturu základových sloves a jejich nominalizací a následně se pokusíme stejné nominalizace dosadit do kontextu bez argumentové struktury. Tak prokážeme syntaktickou obligatornost či fakultativnost argumentů.

Z tabulky 3.1 **Vzorek jmen s detaily** nyní vybereme pouze ta jména, jež byla odvozena ze sloves. Vytvoříme novou tabulku, kam zaneseme základová slovesa jmen, jejich argumentovou strukturu a předpokládanou argumentovou strukturu jmen:

3.3 Tabulka valence sloves a jmen			
Jméno	Sloveso	Valence slovesa	Předpokládaná valence jména
recherche	chercher	qqn cherche qqn ou qqch	recherche de qqn ou qqch par qqn
rapport	porter	qqn rapport sur qqch ¹¹³	rapport de qqn sur qqch
développement	développer	qqn développe qqch	développement de qqch par qqn
mise	mettre	qqn met qqch	mise de qqch par qqn
organisation	organiser	qqn organise qqch	organisation de qqch par qqn
établissement	établir	qqn établit qqch	établissement de qqch par qqn
vue	voir	qqn voit qqn ou qqch	vue de qqn ou qqch par qqn
gouvernement	gouverner	qqn gouverne qqn ou qqch	gouvernement de qqn ou qqch par qqn
mouvement	mouvoir	qqn meut qqn	mouvement de qqn par qqn

Nyní představíme slovesa a jména v konkrétních příkladech. Příklady pod písmeny a. jsme vybrali buď ze slovníku, v programu SketchEngine, nebo na webu <http://lemonde.fr>. U příkladů b. jsme ponechali stejný kontext, pouze jsme místo slovesa

¹¹³ Přestože je základovým slovesem jména *rapport* sloveso *porter*, má jiný význam. Proto jsme k analýze použili sloveso *rapporter*, a to pouze v jeho úzkém významu *podat zprávu, referovat*.

použili nominalizaci. Příklady c. obsahují nominalizace z příkladů b., v jiném kontextu a bez argumentů.

	recherche	
a	<i>Je vous laisse ma fille, je viendrai la rechercher dans une heure.</i>	<i>Nechám vám tu svoji dceru, vrátím se (« ji hledat ») pro ni za hodinu.</i>
b	<i>Ma recherche de la fille était inutile.</i>	<i>Mé hledání mé dcery bylo zbytečné.</i>
c	<i>La recherche était ennuyeuse.</i>	<i>Hledání bylo nudné.</i>
	rapport	
a	<i>J'ai rapporté ma découverte ainsi que le message du Maître à Jon.</i>	<i>Podal jsem Jonovi zprávu o mém objevu a o vzkazu od Mistra.</i>
b	<i>Mon rapport de ma découverte ainsi que du message du Maître à Jon était très court.</i>	<i>Moje zpráva Jonovi o mém objevu a o vzkazu Mistra byla krátká.</i>
c	<i>Le rapport (de police) a décrit les événements d'hier.</i>	<i>(Policejní) zpráva popsala včerejší události.</i>
	développement	
a	<i>Entrepreneur qui développe son affaire, lui donne de l'extension.</i>	<i>Podnikatel, který rozvíjí svůj obchod ho tím rozšiřuje.</i>
b	<i>Le développement de l'affaire par l'entrepreneur paraît coûteux.</i>	<i>Rozvoj obchodu podnikatelem se zdá drahý.</i>
c	<i>Personne n'a attendu ce genre de développement.</i>	<i>Nikdo nečekal takový rozvoj.</i>
	mise	
	<i>Un joueur de l'équipe MBT - une équipe "venue de la montagne" - a mis un but contre son camp.</i>	<i>Jeden hráč z týmu MBT – „týmu z hor“ – vstřelil vlastní branku.</i>
	<i>La mise d'un but par un joueur de l'équipe MBT contre son camp était maladroit.</i>	<i>Vstřelení vlastního gólu hráčem z týmu MBT bylo nešťastné.</i>
	<i>*Les autres joueurs ont maudit sa mise</i>	<i>Ostatní hráči proklínali jeho gól.</i>

	<i>(de but).</i>	
	organisation	
a	<i>La résistance s'organise.</i>	<i>Odboj se organizuje.</i>
b	<i>L'organisation de la résistance laisse beaucoup à désirer.</i>	<i>Organizaci odboje chybí k dokonalosti mnoho.</i>
c	<i>La polygamie est un type d'organisation familiale.</i>	<i>Polygamie je jedním druhem rodinného soužití.</i>
	établissement	
a	<i>Général établit ses quartiers d'hiver.</i>	<i>Generál zřizuje zimní kasárna.</i>
b	<i>Établissement des quartiers d'hiver par le général a pris 4 semaines.</i>	<i>Zřízení zimních kasáren generálem trvalo 4 týdny.</i>
c	<i>Cet établissement paraît facile à arranger.</i>	<i>Toto zřizování se dá lehce domluvit.</i>
	vue	
a	<i>Le maréchal voit sa chance.</i>	<i>Maršál vidí svoji příležitost.</i>
b	<i>*La vue de la chance par le maréchal le rend heureux.</i>	<i>*Pohled maršála na příležitost ho činí šťastným.</i>
c	<i>Sa vue est perçante.</i>	<i>Jeho pohled je pronikavý.</i>
	gouvernement	
a	<i>Voilà le monarque qui gouverne bien son pays.</i>	<i>Zde je monarcha, který své zemi vládne dobře.</i>
b	<i>Le gouvernement du pays par le monarque est bon.</i>	<i>Monarchovo vládnutí této zemi je dobré.</i>
c	<i>Un gouvernement instable ébranle la confiance des citoyens.</i>	<i>Nestabilní vláda otrásá důvěrou občanů.</i>
	mouvement	
a	<i>Dans les arbres, il se meut un peu à la manière d'une mésange, se perchait souvent perpendiculairement à la branche.</i>	<i>Ve větvích se hýbe trochu jako sýkorka, často vysedává kolmo na větví.</i>

<i>b</i>	<i>Son mouvement à la manière d'une mésange paraissait tout naturel dans les arbres.</i>	<i>Jeho pohyb sýkorky ve větvoví se zdál přirozený.</i>
<i>c</i>	<i>Tout à coup, il a aperçu un mouvement.</i>	<i>Najednou si všiml nějakého pohybu.</i>

Z příkladových vět můžeme vyčíst, že všechna vybraná dějová jména, až na jméno *vue*, mohou stát ve větě s aktanty vyžadovanými jejich základovými slovesy. Také je patrné, že vybraná jména tyto aktanty nevyžadují, mohou stát ve větě samostatně.

Jméno *mise*, zdá se, vyžaduje argumenty. Věta *Les autres joueurs ont maudit sa mise.* je funkční, pokud bychom jménem *mise* mysleli například *sázku, podání*. Pokud chceme zachovat dějový význam jména, doplníme jej argumentem *de but*:

Les autres joueurs ont maudit sa mise de but. (Ostatní hráči proklínali jeho gól.)

Zkusili jsme vyhledávání jména *mise* v korpusu FrTenTen rozhraní SketchEngine, a jen zřídka jsme našli *mise* bez argumentového komplementu či modifikátoru. Jak je vidět na následujícím obrázku, jméno *mise* je v korpusu FrTenTen velmi četné, odhadujeme, že se nejčastěji vyskytuje ve slovním spojení „*mise en place*“ či „*mise en relation*“.

3.3 Test 2 Obrázek 1 – hledání jména *mise* v korpusu FrTenTen

Query *mise* 3,017,886 (244.0 per million)

First | Previous Page 100000 of 150,895 Go Next | Last

doc#13933420 code et le design grâce à des outils de *mise* en page et des fonctions de programmation

doc#13933420 attributs de code, les éditeurs de code, la *mise* en couleur du code, la sélection des balises

doc#13933420 développement, le débogage intégré, la *mise* en page graphique et le prototypage. L'

doc#13933452 isabelle regnier pour prête-moi ta main *mise* à. Incarne un t-shirt collector au sen

doc#13933456 Alger pour entrer, comme à l'accoutumée, en *mise* au vert à l'hôtel Bab Ezzouar afin de bien

amélioration dans le code) en application

doc#13933491 Des obstacles à la *mise* Droits des enfants

doc#13933492 programme cette fois : finitions électriques, *mise* en place de l'isolant au sol et moquette

doc#13933492 estivant). Partie de boule, rosé, cadeaux, *mise* à l'eau, electro et voyageurs lointains

doc#13933510 l'atteinte repenser votre lieu de travail *mise* en place ou peut-être demeure, vous pouvez

doc#13933512 d'un Ho chi Minh surfait .L'idolâtrie, la *mise* en conformité de l'individu est une nécessité

en forme (police, ...)

doc#13933513 FIGURES et sous plusieurs conditions de *mise* Prend ton

doc#13933523 avec ce genre de demande : "Je réclame une *mise* a pied pour injure et manque de respect

??..

doc#13933523 Parce que des réclamations et *mise* à pied y'en auraient à la pelle jetées

doc#13933523 dans ce cas, pourquoi ne pas demander une *mise* à pied pour Arūna pour avoir dit cette

doc#13933528 rien le est passé l'hôtel, n'a n'ai de de *mise* de choses je je le lui me avait ensemble

doc#13933550 nouveau staff, réorganisation du recrutement, *mise* en place d'une nouvelle politique salariale

doc#13933560 Grèce est à peine sèche et 10 mois après la *mise* en place du plan d'austérité, le PIB de

doc#13933560 autour de 28 %. La régulation des banques est *mise* en place rapidement. Il est créé un fond

doc#13933561 précisant leur montant et l'échéancier de leur *mise* en œuvre, ainsi qu'un compte rendu annuel

doc#13933566 ai proposée le 2 avril à 7H23 concerne la *mise* en dégradé du body ! C'est la raison pour

First | Previous Page 100000 of 150,895 Go Next | Last

Jméno *vue* nepřijímá námi navržený způsob vyjádření aktantů, to ale neznamená, že se s aktanty ve větě nevyskytuje. Např:

(1) a. *Marie voit la situation économique différemment. (Marie vidí ekonomickou situaci jinak.)*

b. *Le point de vue de Marie sur la situation économique est différent. (Mariin názor na ekonomiku je jiný.)*

(2) a. *Jean voit la mer de son appartement. (Jean ze svého bytu vidí („vyhlíží“)na moře.)*

b. *La vue de Jean sur la mer de son appartement est splendide. (Jeanův výhled na moře z bytu je báječný.)*

Vidíme, že lze vytvořit věty, kde figuruje dějové jméno *vue* společně s argumenty slovesa *voir*.

Jméno *vue* je ve slovníku Le Petit Robert sice definováno jako *action de voir*, nepatří však do skupiny jmen tvořených slovesy *activity verbs*. Jeho základové sloveso *voir* patří do skupiny *stative verbs*, která popisují stav, nikoliv děj, jak jsme popisovali v kapitole 2.3.3 Non-resultative action verbs a může mít několik významů (*vidět, pohlížet, vyhlížet, ...*).

Závěr Testu 2

Z Testu 2 vyplývá, že vybraná dějová jména – deverbativa, mohou být doplněna argumenty, avšak fungují i samostatně, aniž by změnila význam. Zabývali jsme se otázkou, zda jména přijímají všechny argumenty, stejně, jako jejich základová slovesa, a také, zda fungují bez jediného aktantu. Vidíme zde prostor pro další analýzy, které by zjistily např. chování dějových jmen pouze částečně doplněných aktanty, nebo takové analýzy, které by se zabývaly cirkumstanty.

3.4 Test 3: Typy nominalizací (vztah báze a různých sufixů)

Testem 3 navážeme na Test 2. Ve slovníku jsme k dějovým jménům již našli základová slovesa. Ze slovníku nyní vypíšeme dějová jména a rezultativa, která jsou od nich odvozená. Pokusíme se jména roztřídit, podle kapitoly 2.1 Typy nominalizací.

3.4 Tabulka deverbativ vybraných ze vzorku	
Jméno	Základové sloveso
<i>Recherche</i>	<i>Chercher</i>
<i>Rapport</i>	<i>Porter</i>
<i>Développement</i>	<i>Développer</i>
<i>Mise</i>	<i>Mettre</i>
<i>Organisation</i>	<i>Organiser</i>
<i>Établissement</i>	<i>Établir</i>
<i>Vue</i>	<i>Voir</i>
<i>Gouvernement</i>	<i>Gouverner</i>
<i>Mouvement</i>	<i>Mouvoir</i>

Zjistili jsme, že v definici slovesa slovník neuvádí explicitní informace o jménech odvozených ze sloves. Nabízí pouze informace o slovech příbuzných slovesu samotnému, viz např. sloveso *organiser*:

ORGANISER - étym. xiv ^e « rendre apte à la vie » ◇ de <i>organe</i> Famille étymologique ⇒ organe .
⇒ Mots de cette famille : désorganiser, inorganique, inorganisé, organe, organeau, organelle, organicien, organique, organisation, organiser, organisme, organiste, organite, organo-, organologie, orgue, réorganiser.

Pokud bychom se tedy drželi např. tohoto výpisu, dostali bychom se k seznamu slov, která jsou sice příbuzná slovesu *organiser*, avšak nejsou z něj odvozena. Ochudili

bychom se tím o rezultativa utvořená ze slovesa *organiser*, jako jsou např. *organisateur/trice, organisateur*¹¹⁴.

Pro provedení tohoto testu tedy navrhuje jiný postup. Využijeme tabulky Tabulka (2III) z kapitoly 2.1.6 Objektová nominalizace („Objective nominalization“)¹¹⁵:

Tabulka (2III)			
Suffixe	Echantillon	„action“	„résultat“
<i>-ade</i>	100	55	23
<i>-age</i>	100	87	30
<i>-ment</i>	100	83	49
<i>-tion</i>	100	90	52
Total	400	315 = 79%	154 = 39%

Tato tabulka znázorňuje nejčastěji používané sufixy pro tvorbu dějových a rezultativních jmen.

V našem vzorku deverbativ **3.4 Tabulka deverbativ vybraných ze vzorku** na předešlé stránce figurují nejčastěji jména se sufixem *-ment*, následuje sufix *-tion* a pak tu máme různé druhy nominalizace (regresivní nominalizaci a vytvoření minulého příčestí od slovesa).

Pokusíme se s pomocí slovníku zjistit, zda základová slovesa přijímají i jiné dějové sufixy zmíněné v Tabulce (2III), a pokud ano, jaká jména tvoří a jaký je jejich význam.

3.4 Tabulka Slovesa s různými dějovými sufixy				
Zákl. sloveso	Sufix <i>-tion</i>	Sufix <i>-ment</i>	Sufix <i>-age</i>	Sufix <i>-ade</i>
<i>Chercher</i>				
<i>Porter</i>			<i>rapportage</i>	
<i>Développer</i>		<u><i>développement</i></u>		
<i>Mettre</i>				
<i>Organiser</i>	<u><i>organisation</i></u>			
<i>Établir</i>				
<i>Voir</i>	<i>vision</i>		<i>visage</i>	
<i>Gouverner</i>		<u><i>gouvernement</i></u>		
<i>Mouvoir</i>	<i>motion, motivation</i>	<u><i>mouvement</i></u>		

¹¹⁴ Více o tomto jevu ke konci této kapitoly.

¹¹⁵ Tabulka (2III), kterou lze najít na straně 40 nynější práce.

Nová jména, která lze vytvořit ze základových sloves přidáním jiného dějového sufixu jsme vytyčnili. Pro přehlednost je vypíšeme, a s nimi i jejich zkrácené definice ze slovníku: *rapportage, vision, visage, motion, motivation*.

rapportage - ■ *Fam. (langage scol.) Action de rapporter, de dénoncer. → cafardage.*

Zdá se, že *rapport* a *rapportage* jsou synonymy, obě slova obsahují stejnou definici *action de rapporter*. Avšak *rapport* nabývá zároveň rezultativního významu, jak vyplývá z tabulky **3.1 Vzorek jmen s detaily** na straně 64, a jak můžeme

vision - I *Perception du monde extérieur par les organes de la vue; mécanisme physiologique par lequel les stimulus lumineux donnent naissance à des sensations.*

- II. *Chose vue, perçue.*

Pokud porovnáme definice a použití jmen *vue* a *vision*, dojdeme k závěru, že jsou synonymní.

vue [vy] nom féminin

I. Phénomène sensoriel

A. Action de voir

1. *Sens par lequel les stimulations lumineuses donnent naissance à des sensations spécifiques (de lumière, couleur, forme) organisées en une représentation de l'espace.*

2. *Manière de percevoir les sensations visuelles.*

3. *(milieu xiiie) Fait de regarder.*

4. *Manière de regarder; direction du regard.*

B. Les yeux, organes qui permettent de voir (fin xiiie)

C. Ce qui est vu

1. *(début xiie) Étendue de ce qu'on peut voir d'un lieu.*

2. *Aspect sous lequel se présente (un objet).*

3. *(xve) La vue de... : la perception visuelle de...; l'aspect visible que présente...*

4. *(1634) Ce qui représente (un lieu, une étendue de pays); image, photo.*

D. Ce qui permet de voir (milieu xve)

1. *(milieu xve) Dr. Ouverture.*

2. *(1707) Avoir vue sur : être dirigé vers, permettre de voir.*

II. Phénomène mental

1. *(1580) Faculté de former des images mentales, de se représenter; exercice de cette faculté.*

2. *Image, idée; façon de se représenter (qqch.) et de présenter.*

3. *Le fait de considérer (un but, une fin).*

Vidíme podobnost mezi významem I jména *vision* (*Perception du monde extérieur...*) a významem I.A.1. jména *vue* (*Sens par lequel les stimulations lumineuses donnent naissance à des sensations spécifiques...*). Také druhý význam jména *vision* (*Chose vue, perçue.*) se nápadně podobá významu I.C. jména *vue* (*Ce qui est vu*).

Všimněme si však, že jméno *vue* má daleko více významů, mezi jinými i způsobový, viz. definice I.A.2 (*Manière de percevoir les sensations visuelles*) a I.A.4 (*Manière de regarder; direction du regard*).

visage – 1. *Partie antérieure de la tête de l'homme.*

2. *Par ext. Expression du visage.*

3. *Par ext. La personne (considérée dans son visage).*

4. *Fig. (xive) Aspect particulier et reconnaissable (de qqch.).*

Zde se jedná o konkrétní rezultativum, vidíme tedy, že sufix *-age* může nést skutečně význam dějový i rezultativní.

motion - 1. *Vx Action de mouvoir (→ impulsion); mouvement.* 2. (1775 ◇ anglais *motion*) *Mod. Proposition faite dans une assemblée délibérante par un de ses membres.*

Ryze dějové jméno; dějový význam stojí na prvním místě. Jméno *mouvement* se liší tím, že může nabývat také rezultativního významu, viz níže.

motivation - 1. *Philos. Relation d'un acte aux motifs qui l'expliquent ou le justifient.*

2. *Écon. « Ensemble des facteurs déterminant le comportement de l'agent économique, plus particulièrement du consommateur » (Romeuf).*

3. *Psychol. Action des forces (conscientes ou inconscientes) qui déterminent le comportement (sans aucune considération morale).*

4. *Ling. Relation naturelle de ressemblance entre le signe et la chose désignée.*

Podle významu 3. může být jméno *motivation* dějové i rezultativní.

mouvement [muvmã] **nom masculin**

I. Changement de position dans l'espace

A. Phénomène physique, fait observable

1. Un mouvement.

2. (1772) Ensemble des déplacements de véhicules.
3. (1807) Déplacement (des biens, des marchandises).
4. (1691) **Mus.** Progression des sons vers le grave ou l'aigu.

B. Action de se mouvoir (d'un être vivant)

1. **Un mouvement** : changement de position ou de place effectué par un organisme ou une de ses parties.
 2. **Le mouvement** : la capacité (→ **motilité**) ou le fait (→ 1. **action, activité**) de se mouvoir.
 3. Déplacement (d'une masse d'hommes agissant, se mouvant en même temps).
 4. (1676) **Milit.** *Mouvements de troupes, d'une armée.*
 5. **Admin.** Déplacement de poste, de fonction.
- C. En mouvement** Qui se déplace, bouge.

II. Ce qui traduit le mouvement, donne l'impression du mouvement

1. (1669) (Dans le langage)
2. (1639) (Dans les arts plastiques)
3. (1690) **Mus.** Degré de rapidité que l'on donne à la mesure, conformément aux intentions du compositeur, au caractère de la pièce.
4. (1798) Ligne, courbe que l'on considère comme l'effet d'un mouvement.

III. Mécanisme (1574) Mécanisme qui produit, entretient un mouvement régulier.

IV. Fig. Changement, modification (fin xiiie)

A. Élan, évolution

1. **Littér.** *Mouvements de l'âme, du cœur* : les différents états de la vie psychique.
 2. (1784) Changement dans l'ordre social.
 3. (1835) Changement quantitatif.
- B. En philosophie** (1647, Descartes) Tout changement en fonction du temps; évolution, devenir.

Došli jsme tedy ke stejným závěrům, jako lingvisté Nelly Flaux a Dejan Stosic, tedy, že sufixy, které tvoří nejčastěji jména s dějovým významem (*-ion, -age, -ment*), mohou tvořit také různé typy rezultatív.

V kapitole 2.1 Typy nominalizací jsme uváděli další sufixy, které tvoří nominalizace. Také jsme vyjmenovali a blíže popsali typy: agentivní, instrumentální, způsobovou, lokativní, příčinnou a objektovou.

Opět se zaměříme na základová slovesa deverbativ, tentokrát však použijeme nominalizační sufixy z kapitoly 2.1 a pokusíme se vyhledaná jména klasifikovat rovnou podle typů nominalizací.

Pro přehlednost opět vypíšeme sufixy, kterými se inspirujeme při hledání v kombinaci s daným slovesem¹¹⁶ :

-pro jména s významem agense: *-eur/-euse, -eur/(r)-ice, eur/-or+esse*

-pro jména s významem nástrojů: *-oir/-oire*

-pro jména, která implikují výsledek děje či stav: *-is, -ise, -rie, -ure*

¹¹⁶ Pomůžeme si tímto výčtem sufixů, který uvádíme také na straně 33 a 34. Suffixy pro dějová jména: *-age, -ment, -ion*, jsme již hledali v předchozí části, proto je nezmiňujeme.

3.4 Tabulka rezultatív					
sloveso	agentivní nom.	instrumentální nom.	objektová nom.	lokativní nom.	jiné
typické sufixy	<i>-eur/-euse, -eur/(r)-ice, eur/-or+esse</i>	<i>-oir/-oire, -et(te)</i>	<i>-is, -ise, -rie, -ure</i>		
<i>Rechercher</i>	<i>chercheur/ euse, recherchiste</i>		<i>recherche</i>		
<i>Rapporter</i>	<i>rapporteur/euse</i>		<i>rapport, raportage</i>		
<i>Développer</i>	<i>développeur/euse</i>	<i>développeur</i>			<i>développante, développée, développé</i>
<i>Mettre</i>	<i>metteur/euse</i>				
<i>Organiser</i>	<i>organisateur/trice</i>	<i>organiseur</i>			
<i>Établir</i>			<i>établi</i>	<i>établissement</i>	
<i>Voir</i>	<i>voyeur, voyant, prévoyant, clairvoyant, malvoyant, non-voyant, pourvoyeur</i>	<i>longue-vue</i>	<i>bévue, entrevue</i>		<i>voyance</i>
<i>Gouverner</i>	<i>gouverneur, gouvernant/ante</i>		<i>gouverne</i>	<i>gouvernance</i>	<i>gouvernementalisme, gouvernance</i>
<i>Mouvoir</i>		<i>moteur</i>	<i>meute, moment, moteur</i>		<i>mouvance</i>
počet jmen celkem	15	4	11	3	8

Jak je vidět na předcházející tabulce **3.4 Tabulka rezultatív**, nominalizace, které jsou nejčastěji tvořeny ze sloves, jsou nominalizacemi agentivními a objektivními.

Všimněme si, že agentivní sufix *-eur* se často vyskytuje i v případě instrumentálních nominalizací, jak naznačují příklady *développeur* (vývojka), *organisateur* (organizér) a *moteur* (motor).

Moteur je také mnohovýznamový:

moteur, trice [mɔtœr, tris] nom masculin et adjectif

I.

1. Vx Philos. anc. *Principe de mouvement, cause première.*

2. Adj. (xvie) *Physiol. Qui engendre le mouvement.*

II. N. m.

1. (1744) Vx *Force motrice.*

2. (1859 *moteur à gaz*) Mod. *Appareil servant à transformer une énergie quelconque en énergie mécanique.*

3. *Spécialt Moteur à explosion et à carburation ou injection.*

Je zajímavé, že u některých sloves slovník zmiňuje celé skupiny slov příbuzných (jako např. *voir, mouvoir*), ale u jiných sloves k tomuto seznamu není přístup (např. u slovesa *rechercher, gouverner*):

3.4 Tabulka odvozování	
sloveso <i>voir</i>	sloveso <i>rechercher</i>
voir [vwar] verbe (conjugaison 30) étym. fin x ^e , comme verbe transitif (II, 1 ^o) ◇ du latin <i>videre</i> → voici, voilà Famille étymologique ⇒ voir .	rechercher [ʀ(ə)ʃɛʀʃe] verbe transitif (conjugaison 1) étym. 1636; <i>recherger</i> xiii ^e ; <i>recerchier</i> « parcourir en cherchant » v. 1160 ◇ de <i>re-</i> et <i>chercher</i>
voir :	chercher : [ʃɛʀʃe] verbe transitif (conjugaison 1) étym. xvi ^e ; 1080 <i>cercer</i> ◇ <u>bas latin</u> <i>circare</i> « aller autour », de <i>circum</i> Famille étymologique ⇒ cercle .
(...)⇒ Mots de cette famille : approvisionner, avis, 1. aviser, 2. aviser, ayurvéda, belvédère, bévue, clairvoyant, dépourvu, dévisager, de visu, entrevoir, entrevue, enviable, envie, envier, envieux, envisager, évidence, évident, imprévu, improviser, improvisiste (à l'), interview,	cercle : (...)⇒ Mots de cette famille : cerce, cerceau, cercle, cerne, cerneau, cerner, chercher, circoncire, conférence, circulaire, circulation, circuler, cirque, encercler.

longue-vue, malavisé, malvoyant, m'as-tu- vu, non-voyant, pourvoi, pourvoir, pourvoirie, pourvoyeur, pourvu que, prévisible, prévision, prévoir, prévoyant, provéditeur, providence, proviseur, provision, provisoire, prudence, ravisier (se), rétroviseur, réviser, révision, révisionnisme, revisiter, revoir, revue, superviser, téléviser, téléviseur, télévision, véda, védique, vidéo, vidéo-, vidimer, vidimus, visa, visage, vis-à-vis, visée, 1. viser, 2. viser, viseur, visibilité, visible, visière, vision, visionnaire, visionner, visitation, visite, visiter, visiteur, visualiser, visuel, voici, voilà, voir, voyance, voyant, voyeur, voyeurisme, vue.	
---	--

U slovesa *voir* vidíme „rozklikatelný“ seznam příbuzných slov, který se nachází v záložce informací o etymologii – stačí kliknout na slovo v seznamu a otevře se nám příslušná stránka.

Ne všechna slova, která jsou zmíněna v tabulce, jsou odvozena přímo ze slovesa *voir*. Vidíme tu slova, která vznikla odvozením např. slovesa *visiter*, *pourvoir* nebo jinak (přijetím z latiny - *révision*, italštiny – *belvédère*, nebo angličtiny/latiny - *vidéo*). Vždy je ale možné se od odvozeného slova vrátit jedním kliknutím k etymologii slovesa *voir*.

Pro sloveso *rechercher* platí úplně jiné chování, má totiž jiný zápis ve slovníku. Jak vidíme, bylo odvozeno od slovesa *chercher* přidáním prefixu *re-*. Ke slovesu *chercher* se nedostaneme pouhým kliknutím, jako tomu bylo u slovesa *voir*, musíme ručně zadat heslo *chercher*, jehož definici a odkaz na základové slovo vidíme v pravé části předchozí tabulky.

Sloveso *chercher* vzniklo odvozením z latinského slovesa *circare*, patří do etymologické skupiny jména *cercle*. K odvozeninám slovesa *rechercher* se tedy nedostaneme nijak jinak, než manuálně.

Závěr Testu 3

Výsledky Testu 3 prokázaly, že nejen dějové sufixy mohou být polysémní. Viděli jsme typicky dějové sufixy, které nesly také rezultativní význam, nezapomeňme na sufix agentivních nominalizací, který byl užit také u nominalizací instrumentálních.

Také jsme prokázali, že alespoň jedno jméno (*vue*) vyjadřuje „způsob konání (slovesa)“, francouzština tedy také tvoří „způsobové nominalizace“, jak uvádíme v kapitole 2.1.3.

V některých případech jsou různé druhy jmen s různými sufixy synonymy (*vision, vue*), liší se ale v počtu významů, které díky sufixům nesou.

Digitální slovník Le Petit Robert překvapivě neposkytuje plně propojené definice slov.

3.5 Test 4: Kolokabilita jmen se slovesy

V následující kapitole se budeme snažit najít slovesa, jež jsou často doplňována jmény z našeho vzorku dějových jmen. K tomu nám poslouží opět slovník Le Petit Robert, ze kterého nejprve excerpujeme seznam sloves používaných se vzorkem jmen, a také program SketchEngine, který nám poskytne seznam nejfrekventovanějších kolokací vybraných jmen. Oba seznamy porovnáme a vyvodíme závěry.

3.5 Tabulka kolokací			
	Jméno	Kolokace (slovesa) Le Petit Robert	Kolokace (slovesa) SketchEngine
1	service	Faire, prendre, reprendre, mettre en service, être hors service, changer	Rendre, offrir, proposer, fournir, contacter, spécialiser, personnaliser, assurer, déconcentrer
2	information	Ouvrir, détenir, écouter, regarder	Recueillir, transmettre, fournir, diffuser, détailler, contenir, collecter, communiquer, relayer, obtenir, confirmer
3	recherche	Faire, abandonner	Effectuer, approfondir, mener, faciliter, financer, poursuivre, affiner
4	formation	Concourir à la formation, recevoir, suivre	Dispenser, suivre, compléter, recevoir, spécialiser, adapter, assurer
5	rapport	Faire, dresser, rédiger, établir, percevoir, être en rapport	Publier, rédiger, détailler, remettre, intituler, présenter, entretenir, examiner
6	action	Faire, commettre, entrer/être/mettre en action, aimer, se jeter à l'action, passer à l'action, engager, intenter, entraver	Mener, coordonner, concerter, intenter, soutenir, entreprendre, engager, poursuivre, exercer
7	développement	Mettre, aider, étudier, entrer dans le développement	Favoriser, accélérer, promouvoir, poursuivre, freiner, encourager, soutenir, entraver
8	activité	Mesurer, déployer, faire preuve de, ignorer	Exercer, développer, poursuivre, pratiquer, coordonner, cesser, reprendre, diversifier, lier, démarrer, proposer, mener, organiser
9	association	Former, créer	Agréer, présider, affilier, créer
10	œuvre	Etre à l'œuvre, se mettre à l'œuvre, mettre en œuvre, faire son œuvre, composer	Exposer, accomplir, poursuivre, admirer, achever, présenter, contempler
11	suite	Prendre la suite de qqn, faire suite à, marcher à la suite, donner suite à	Attendre, lire, donner
12	mise	Faire, déposer, rafler, doubler, sauver, soigner	Doubler, faciliter, sauver, rafler, nécessiter, accélérer, favoriser, permettre, annoncer, assurer

13	fait	Prendre, dire, rapporter, rétablir, lire, laisser parler les faits, juger sur les faits	Nier, souligner, relater, reprocher, avérer, dénoncer, déplorer, justifier, accomplir, rapporter, accepter, apprécier, constater, considérer
14	mesure	Prendre, donner, dépasser, excéder, exagérer, marquer, scander, battre, compter	Prendre, approprier, adopter, destiner
15	emploi	Faire un bon/mauvais emploi, avoir, chercher, trouver, offrir, tenir	Salarier, rémunérer, décrocher, occuper, perdre, rechercher, créer, supprimer
16	organisation	0	0
17	jeu	Prendre part à un jeu, s'adonner à son jeu, faire, se ruiner au jeu, suivre, être au jeu, faire entrer/mettre qqn dans son jeu, se retirer du jeu, jouer, faire, offrir, avoir, étaler, cesser	Jouer, calmer, baser, acheter, préférer, proposer, tester, cacher, téléviser
18	établissement	Procéder à l'établissement	Fréquenter, spécialiser, priver, agréer
19	création	être	Entreprendre, favoriser, annoncer, encourager, faciliter, soutenir, envisager
20	vue	Perdre, rendre, avoir une bonne/mauvaise vue, jeter/porter la vue sur, imposer ses vues sur qqch	Dégager, admirer, offrir, brouiller, recouvrer, obstruer
21	gestion	Avoir	Centraliser, optimiser, simplifier, confier, intégrer, déléguer, assurer, faciliter, concentrer, informatiser
22	aide	Avoir besoin de, apporter, offrir, venir à l'aide de qqn, demander, recevoir de l'aide	Apporter, solliciter, accorder, fournir, demander
23	communication	Etre en communication, entrer en communication, demander, prendre, recevoir, couper, interrompre	Unifier, faciliter, améliorer, intercepter
24	gouvernement	Prendre en main le gouvernement, travailler pour le gouvernement, soutenir, former, mettre e minorité/faire tomber le gouvernement	Renverser, former, exhorter, accuser, interpeller
25	guerre	Déclarer, faire, participer à la guerre, préparer, gagner, perdre	Déclarer, déclencher, mener
26	décision	Prendre, revenir sur sa décision, agir avec décision	Prendre, contester, motiver, justifier, influencer, annuler, rendre

27	culture	Mettre une terre en culture	promouvoir
28	mouvement	Effectuer, communiquer, imprimer, transmettre, gêner, arrêter, interrompre, suspendre, comptabiliser les mouvements, faire, commander, aimer, se donner/prendre du mouvement	Accélérer, suivre, esquisser, amorcer, initier
29	façon	Payer (la façon <i>d'un vêtement</i>), <i>travailler à façon</i>	Approprier, détailler
30	analyse	Faire, être en cours d'analyse	Approfondir, détailler, effectuer

Do naší tabulky **3.5 Tabulka kolokací** jsme zanesli pouze ta slovesa, která byla explicitně zmíněna v příkladech [exemples et expressions].

3.5.1 Kolokabilita se slovesy – Le Petit Robert

Slovník Le Petit Robert nezahrnuje žádný seznam kolokací u daných jmen. Kolokace jsme hledali u každého jména zvlášť v kolonce „exemples et expressions“, často chyběla nejpoužívanější slovesa, která se vyskytují s daným jménem. Zato adjektiva, která jména kvalifikují, byla hojně zmiňována. Jak je vidět, např. u dějového jména *création* je ve slovíku explicitně vyjádřeno pouze sloveso être, u jména *gestion* pouze avoir:

Ce mot est une création savante.
(*Toto slovo je vědeckého původu.*)

Avoir la gestion des fonds.
(*Vést správu fondů.*)

[EXEMPLES ET EXPRESSIONS]

création [kʁeasjɔ̃] **nom féminin**

*La création du monde, de l'univers, et
absolt la Création : le fait par lequel le
monde a acquis l'existence, si l'on admet
qu'il a commencé dans le temps.*

*Récit de la Création, dans la religion
chrétienne.*

Depuis la création du monde.

gestion [ʒɛstjɔ̃] **nom féminin**

La gestion d'un patrimoine, d'une fortune.

Gérant responsable de sa gestion.

Avoir la gestion des fonds.

Une bonne, sage, saine gestion.

*Gestion d'entreprise (→ aussi
autogestion).*

Toutes les plantes de la création, de la Terre.

Création d'une société, d'un comité.

Création de nouveaux emplois.

Ils font partie de l'entreprise depuis sa création.

Création d'idées nouvelles.

Création d'un nouveau produit.

Création monétaire, de monnaie.

La création d'un rôle, sa première interprétation, au théâtre.

Création d'une pièce, d'un spectacle : première (ou nouvelle) mise en scène.

Création d'une œuvre musicale, sa première interprétation publique.

Les plus belles créations de l'homme.

Les créations de l'art.

Une création originale, géniale.

Ce mot est une création savante.

Création de paires.

Création d'entropie.

Gestion financière.

Gestion du personnel.

École de gestion.

Société de gestion, conseillant les entreprises en matière de gestion.

Gestion des biens de la communauté.

Compte de gestion, établi pour l'ensemble des opérations effectuées pendant l'année budgétaire.

Gestion d'affaires : acte d'une personne (→ **gérant**) qui a voulu agir pour le compte d'un tiers, dans son intérêt, sans avoir reçu mandat de celui-ci.

Gestion publique, privée.

La gestion de la crise.

Langage de gestion (→ **cobol**).

Gestion de bases de données.

Programme d'ordinateur effectuant la gestion d'un périphérique.

Gestion automatisée de l'habitat.

Gestion de production assistée par ordinateur (GPAO).

Zde vidíme výpis ze slovníku Le Petit Robert. Kde máme v případě jména *création* zmíněna nejpoužívanější slovesa jako *entreprendre*, *favoriser*, *annoncer*, *encourager*,

faciliter, soutenir, envisager, které uvedl kolokační slovník SketchEngine? Kde jsou zmíněna slovesa *centraliser, optimiser, simplifier, confier, intégrer, déléguer, assurer, faciliter, concentrer, informatiser* v případě jména *gestion*?

Nutno dodat, že vyhledané příklady byly často jen v infinitivu, jak vidíme u jména *gestion*.

Vyzkoušeli jsme opačný postup – hledali jsme slovesa, abychom se podívali na jejich kolokace. U sloves nechyběly příklady vyjádření podmětu, předmětu přímého i nepřímého, jakož i příslovečných určení např.:

communiquer [kɔmynikɛ] verbe

Communiquer une nouvelle. (Sdělit novinku.)

La chambre communique avec la salle de bains. (Pokoj je propojený s koupelnou.)

Communiquer une information. (Předat informaci.)

(...)

3.5.2 Kolokabilita se slovesy - SketchEngine

Data, která jsme excerpovali z kolokačního slovníku napojeného na SketchEngine¹¹⁷, byla mnohem obsáhlejší. Po zadání daného jména do pole vyhledávání nám SketchEngine najde různé kolokace, zaměříme-li se však jen na slovesa, získáme pouze ta slovesa, u nichž se náš vzorek jmen vyskytuje jako předmět („*objet de*“).

V kapitole 2.4.1 této práce se odkazujeme na Grosse a Keiffera, kteří zmiňují nejpoužívanější kategoriální sloveso, které se vyskytuje v kolokaci se jmény náhodných dějů: *se produire*. Přestože Gross a Keiffer zkoumali kolokabilitu se slovesy, kde dějové jméno zastávalo úlohu podmětu, došli jsme k podobnému závěru.

Podívejme se ještě jednou na tabulku **3.5 Tabulka kolokací** a zaměřme se na sloupec sloves excerpovaných ze slovníku Le Petit Robert. Opakují se tu slovesa *faire, prendre*,

¹¹⁷ Slovník je dostupný online na <http://www.forbetterenglish.com/?language=French>

mettre, a jejich odvozeniny (*remettre*, *reprendre*). Jedná se o většinou kategoriální slovesa.

V seznamu, který jsme získali z programu SketchEngine, vidíme větší počet sloves, která jsou specifitější, kategoriální slovesa se vyskytují méně,

Závěr Testu 4

Slovník *Le Petit Robert* nenabízí příliš široký seznam sloves, která lze použít v kombinaci s danými jmény. Opakují se slovesa *avoir*, *être*, *prendre* a *faire*, příkladové věty jsou často zmíněny jen heslovitě, nebo v infinitivu. Naproti tomu ale slovník nabízí široký seznam jmen, která lze použít v kombinaci s danými slovesy.

Ze seznamu sloves zmíněných ve slovníku vyplývá, že dějová jména lze nejčastěji použít v okolí kategoriálních sloves.

Závěr

V této práci jsme zkoumali vznik, vlastnosti a chování dějových jmen. Použili jsme k tomu četných starších i novějších analýz a studií zahraničních a českých autorů, a aplikovali je na vzorek jmen vybraný v digitálním slovníku Le Petit Robert.

V první kapitole jsme se zaměřili nejprve na obecný popis dějových jmen, stejně jako na popis jejich vlastností a kategorií, které mají společné se slovesy.

Dějová jména jsou svým chováním slovesům podobná, ale nezachovávají většinu slovesných kategorií. Formálně jsou to pořád podstatná jména, přestože jejich význam je dějový, jako je tomu u sloves. Jak jsme dokázali v Testu 2, dějová jména mohou být doplněna argumenty fakultativně. Překvapilo nás, že slovník Le Petit Robert ne vždy explicitně uvádí argumenty sloves.

Jak ukázal Test 1, míra polysémie je vysoká, pro přesné určení významu je téměř vždy třeba kontext. Rozlišení významu jména pomocí slovníku je o to těžší, že definice ve slovníku nejsou unifikované (ne všechna dějová jména jsou definována jako *action de*). Pro analýzu dějového nebo nedějového významu francouzských jmen nelze použít český překlad, pro dějová jména existují v češtině jména s rezultativními významy a naopak. Zde vidíme prostor pro další studie – francouzská dějová jména a jejich ekvivalenty v češtině se zaměřením na studium sémantiky.

Za polysémií dějových jmen mohou nominalizační sufixy, jež jsou jejich součástí. Suffixy, které jsou dle analýz dějové (*-ion, -ment, -age, -ade*) nesou často také rezultativní význam. Suffixy tvořící agentivní nominalizace se dají použít, podobně jako v angličtině, pro tvorbu instrumentálních nominalizací. Díky Testu 3 jsme si dokázali, že způsobová nominalizace ve francouzštině existuje, důkazem nám je alespoň jedno jméno ze vzorku (*vue*), v jehož definici figuruje „*manière de*“.

Poslední analýzou, jíž jsme podrobili vzorek dějových jmen, byla analýza kolokability se slovesy. Zde nám slovník Le Petit Robert příliš nepomohl. Slovník neobsahuje příliš detailní informace o tom, se kterými slovesy se dají daná jména kombinovat a pokud ano, jedná se o kategoriální slovesa *faire, prendre, mettre, avoir a être*. Pokud bychom chtěli zkoumat kolokabilitu pomocí slovníku Le Petit Robert, museli bychom vycházet od sloves.

Při výzkumu kolokability jsme narazili na zajímavý projekt na webovém rozhraní SketchEngine – mluvíme o kolokačním slovníku založeném na vyhledávání dobrých příkladových vět v korpusu.

Nestejnorodost definic ve slovníku Le Petit Robert, stejně jako nepropojené odkazy na etymologii či nedostačující informace o kolokabilitě nás překvapují. Chápeme omezení kapacity tištěných slovníků. Od digitálního slovníku dnešní doby jsme ale očekávali víc – více informací, více příkladů a příkladových vět, větší propojení. Myslíme si, že komparační studie výkladového slovníku Le Petit Robert a jiného výkladového slovníku podobného rozsahu, by mohla přinést zajímavé výsledky.

Résumé

Dans présent travail nous nous sommes concentrés à décrire les caractéristiques et comportement des noms d'actions. De nombreuses études et analyses ont soutenu ce travail. Il s'agit des analyses vieilles et modernes provenant des auteurs étrangers et tchèques que nous avons appliquées à un échantillon des noms d'action choisis dans le dictionnaire Le Petit Robert.

Ce mémoire compose de trois parties.

Dans la première partie, nous avons traité les noms d'action en générale. Nous avons cherché à prouver la similitude entre ces noms et les verbes. Nous avons décrit les catégories de grammaire des noms et nous avons fait la comparaison avec celles des verbes.

Formellement, les noms d'action restent les noms. Cependant, leur sémantique les approche vers les verbes. Comme nous avons prouvé dans le Test 2, les noms d'actions peuvent être complétés par les arguments d'une manière facultative. Nous étions sincèrement surpris par le fait que Le Petit Robert ne mentionne pas explicitement les arguments d'un verbe.

Le Test 1 a montré que la polysémie des noms d'action est intense; pour différencier les interprétations des noms, il faut connaître leur contexte. L'aide du dictionnaire a été diminué par le fait que les définitions dans le dictionnaire ne sont pas unifiés (pas tous les noms d'action sont définis comme „action de“). Pour analyser les interprétations des noms, la traduction tchèque semblait inutilisable.

La polysémie des noms d'action est causée par les suffixes de la nominalisation. Les suffixes d'action portent souvent une interprétation résultative (*-ion, -ment, -age, -ade*). Les suffixes créant les nominalisations agentives donnent aussi naissance aux nominalisations d'instruments, comme nous l'avons vu dans les exemples anglais.

Grâce au Test 3, nous avons prouvé que la langue française possède aussi le type de nominalisation dit „de manière“. La preuve pour cela est le nom „vue“ et sa définition dans le dictionnaire.

Le dernier test a traité la collocabilité des noms d'action avec les verbes. Le Petit Robert n'offre pas les informations détaillé à propos de ce sujet; il mentionne les verbes support: *faire, prendre, mettre, avoir, être*. Si nous voulions analyser la collocabilité, nous devrions commencer par la recherche des verbes et leurs définitions.

Pendant notre recherche, nous avons trouvé un projet intéressant qui est disponible en ligne de SketchEngine. Il s'agit du dictionnaire des collocations qui est basé sur la recherche des phrases exemplaires dans un corpus.

Pour conclure, nous voudrions exprimer notre étonnement sur les insuffisances qu'a montré Le Petit Robert: les références de l'étymologie non liées, les informations insuffisantes sur la collocabilité, l'hétérogénéité des définitions. Apparemment, il serait très intéressant de voir Le Petit Robert comparé à un autre dictionnaire informatisé de type et volume semblables.

Bibliografie

- ANSCOMBRE Jean-Claude (1986), L'article zéro en français: un imparfait du substantif? *Langue française*, Volume 72, Numéro 1, s. 4 - 39.
- BENETTI Laurence, CORMINBOEUF Gilles (2004): Les nominalisations des prédicats d'action, *Cahiers de linguistique française* 26, 2004, 413-435.
- BISETTO, Antonietta, MELLONI, Chiara (2006), *Result Nominals : A Lexical-Semantic Investigation*. Bologna University and Verona University. s. 1 – 17.
- CHOMSKY Noam (1970): Remarks on nominalization. In: Jacobs, R – Rosebaum, P (eds.): *Readings in English Transformational Grammar*. Waltham, MA: Ginn – Co., pp. 184-222
- JELÍNEK Milan (1967), Jména dějová. In: Dokulil Miloš, Kuchař Jaroslav, Daneš František, *Tvoření slov v češtině 2, Odvozování podstatných jmen*. Praha, Academia, s. 562-653.
- COMRIE Bernard, THOMPSON Sandra A. (1985), Lexical nominalization. In: Shopen T., *Language typology and syntactic description*. Cambridge University Press, 1985, s. 349-389.
- ČERMÁK František (1974), Viceslovná pojmenování typu verbum-substantivum v češtině. *Slovo a slovesnost*, 35, Praha, Academia, s. 287-306.
- GROSS Gaston, KIEFER Ferenc (1995), La structure événementielle des substantifs. *Folia linguistica*, XXIX 1/2. Berlin, Mouton de Gruyter, s. 43-65.
- FLAUX Nelly, STOSIC Dejan. (2011): *Les noms d'idéalités et la nominalisation*. Manuscrit présenté au 8ème Colloque de linguistique française et roumaine organisé à l'Université d'Artois, Arras en mai 2011.
- FORRÓOVÁ, Martina. L'aspect verbal dans une approche comparative du français et du slovaque. In *Etudes françaises en Slovaquie, Colloque international d'études françaises, Volume VII – 2002*. Bratislava : Institut français de Bratislava, 2003, s. 17-28.
- GREVISSE, Maurice a André GOOSSE. *Le bon usage: grammaire française : Grevisse langue française*. 14e éd. Bruxelles: De Boeck & Larcier, c2008, 1600 s. ISBN 9782801114049.
- GRIMSHAW Jane (1990), *Argument structure*. Cambridge (Mass.) - London, The MIT Press, 202 s.
- HUOT, Hélène. *Morphologie: forme et sens des mots du français*. Paris: Armand Colin, 2001, 191 s. ISBN 2200252617.
- LANGACKER, Ronald W. (1987), Nouns and Verbs. *Language* 63, s. 53-93.

- KOLÁŘOVÁ Veronika (2010), *Valence deverbativních substantiv v češtině (na materiálu substantiv s dativní valencí)*. Praha, Karolinum, 220 s.
- RADIMSKÝ, Jan (2010), Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem. České Budějovice, Jihočeská univerzita, 216 s.
- LAUDANNA Alessandro, VOGHERA Miriam (2002): Nouns and verbs as grammatical classes in the lexicon. In *Rivista di Linguistica*. 14.1. s. 9-26.
- ROUDNÝ Miroslav (1967), Jména výsledků děje. In: Dokulil Miloš, Kuchař Jaroslav, Daneš František, *Tvoření slov v češtině 2, Odvozování podstatných jmen*. Praha, Academia, s. 266-280.
- SIMONE, Raffaele (2003), Mašdar, 'ismu al-marrati et la frontière verbe/nom. In: Giron Alconchel J. L. (ed.), *Estudios ofrecidos al Professor José Jesús De Bustos Tovar*. Vol I., Madrid, Editorial Complutense, Facultad de Filología de la U.C.M - Instituto de Estudios Almerienses, s. 901- 918.
- PLÉNAT Marc (2004): Brèves remarques sur les déverbaux en *-ette** In F. Lambert & H. Nølke (éds), *La syntaxe au coeur de la grammaire. Recueil offert en hommage pour le 60e anniversaire de Claude Muller*. Rennes, Presses Universitaires de Rennes, pp. 245-258.
- ŠABRŠULA Jan (1986): *Vědecká mluvnice francouzštiny*. Praha: Academia, 386 s.
- ZUCCHI, Alessandro (1993), *The language of propositions and events: issues in the syntax and the semantics of nominalization*. Dordrecht, Kluwer Academic Publishers, 281 s.
- SAMVELIAN Pollet (1995), *Les nominalisations en français: arguments sémantiques et actants syntaxiques*. Thèse de doctorat, Paris, Université Paris VII. 287 s.
- FrTenTen: corpus. Lexical Computing Ltd, East Sussex [online]. [citace dne 28.6.2013]. Přístupný na: <http://www.sketchengine.co.uk>
- frWac : corpus. Lexical Computing Ltd, East Sussex [online]. [citace dne 30.4.2013].
Přístupný na: <http://www.sketchengine.co.uk>
<http://www.sketchengine.co.uk>
<http://lemonde.fr>
<http://www.indonesia.go.id/en/>
<http://wacky.sslmit.unibo.it/doku.php?id=corpora#french>
<http://www.forbetterenglish.com/?language=French>

Seznam Tabulek a obrázků Praktické části:

3.1 Vzorek jmen s frekvencí	62
3.1 Vzorek jmen s detaily	64
3.2 Tabulka Testu 1: Dějová jména	66
3.3 Tabulka valence sloves a jmen	68
3.3 Test 2 Obrázek 1 – hledání jména <i>mise</i> v korpusu FrTenTen	72
3.4 Tabulka deverbativ vybraných ze vzorku	74
3.4 Tabulka Slovesa s různými dějovými sufixy	75
3.4 Tabulka rezultatív	80
3.4 Tabulka odvozování	81
3.5 Tabulka kolokací	84